49՝ ՏԱՐԻ Թիւ 1295 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 14/27 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1905 27 ԳԷՃԷՊ 1323 — 14 ԻԼՈՒԼ 1321

Journal Arménien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Մեծ Ռիզ Ճամբէ, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն արուիր

Մանկունաց Աշխատասէր

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
اورمیجه جوی وسیاسی غزته‌در
صاحب امتیازی : ارمانس قرم
ادارهٔ محلی بابعالی جادده‌سنده نومرو ۳۸

ԳԻՆԸ ՓՈՍՏԱՅԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար 80 գր. 50 գր.
Գաւառներու համար 108 » 60 »
Արտասահմանի համար 25 ֆր. 18 ֆր.
ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 գրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

Մեր Վարժապետները եւ Ծանրաձեռն Թաղականները

Պզտիկ ակնարկ մը Պոլսահայ ուսուցիչներու նիւթական կացութեանը վրայ, պիտի բաւէ գաղափար մը կազմելու համար թէ ի՞նչքան օղորմելի վիճակի մէջ կ'ապրին անոնք ընդհանրապէս, և թէ ի՞նչ անօրինակ զրկանքներու և անիրաւութիւններու է որ կը մատնուին, մեր թաղային վարժարաններու մէջ ունեցած իրենց պաշտօնավարութեան ժամանակամիջոցին մէջ, որ տառապանքի շղթայում մը կ'ըլլայ իրենց կեանքին համար, և հետեւաբար ամուլ և ապարդիւն շրջան մը, կրթական տեսակէտով։

Ամէն անգամ որ մեր թաղային վարժարաններուն յետադիմական քայլերը կը մատնանշենք, ամէն անգամ որ անոնցմէ իր շրջանաւարտ ներկայացող աշակերտներուն և աշակերտուհիներուն մտքի ողորմելութիւնները երեւան կուգան, պատճառը չե՛նք վարանիր ուսուցիչներուն ապիկարութեան վերագրել, որ այլ ելս հասարակ տեղիք դարձած է կարծես, և ընդունուած ճշմարտութիւն մը՝ ամէ՛ն քննադատներու կողմէ։

Թէ՛ ո՛րքան ապիկար են մեր պոլսահայ ուսուցիչները ընդհանրապէս, և կամ թէ ո՛րքան կարող ու ձեռնհաս են իրենց պաշտօնին մէջ, ասիկա չէ որ նկատողութեան պիտի առնենք հոս, քանի որ մեր յօդուածին մաս չի կազմեր ան, և ամէն գործի մէջ կրնայ պատահիլ որ ապիկարներ ալ գտնուին, կարողներ ալ, իրենց պաշտօնին գիտակցութիւնը չունեցող մարդիկ ալ գտնուին, պարտաճանաչ ու խղճամիտ պաշտօնեաներ ալ։

Տարբեր խնդիր որ մարդուն՝ գործին գիտակից չըլլալը, ծոյլ, ապիկար, մակաբոյծ, անհոգ, անտարբեր, անբարոյական, գինեմոլ ըլլալը կը տեսնես ու կը ճամբես դպրոցէն, և կը պահես ա՛նոնք միայն որոնք իրենց գործին տէրն են, իրենց պաշտօնին գիտակցութիւնը ունին և իրապէս օգտակար կը հանդիսանան իրենց պաշտօնավարութեան մէջ։

Այս զանազանութիւնը ըմբռնող մարդ չկայ սակայն անոնց մէջ, որոնք դպրոցներու վերին հսկողութիւնը ըստանձնած են, Թաղական Խորհուրդի կամ Հոգաբարձուի անունին տակ, որով մեր թաղային վարժարաններն ալ լեցուած են հաւասարապէս որքան կարող ու ձեռնհաս ուսուցիչներով, նոյնքան ալ անկարողներով ու ապիկարներով, որքան իրենց գործին գիտակից՝ նոյնքան ալ պինդ գլուխ վարժապետներով։

Մի միայն այս պարագան չէ սակայն որ պատճառ կը հանդիսանայ մեր թաղային դպրոցներուն ամլութեան, ուսանող մանուկներուն դատիարակութեան վատթարացումին, և ընդհանուր կերպով խօսելով, այն անբարեկարգ և անկանոն վիճակին որ լաբիրինթոսի մը երեւոյթը տուած է շատ տեղ մեր դպրոցներուն։

Անդին, ուրիշ կարեւոր պարագայ մըն ալ կայ, անտեղիտալի և գեղարդանցա՛ էջ հարկեցուցիչ պարագայ մը, ուսուցիչներուն նիւթակա՛ն իրաւունքի պարագան, որ ցիրը, հոգին է, կրնանք ըսել, մեր դպրոցներուն յառաջդիմութեան միջոցներուն, և որ սակայն, ոտքի տակ կ'առնուի Պոլսոյ չատ մը թաղերուն մէջ, Թաղական Խորհուրդ կոչուած մարմիններու կողմէ, որոնք չեն խղճահարիր իրենց ձեռքովը բերած, իրենց կամքովը բերուած, իրենց կողմէ նախապէս որոշուած ամսականներով պաշտօնի անցած և պաշտօնավարած ուսուցիչներուն ամսականները դիւղել, դիւղել այնչափ որ անկարելի ըլլայ ալ հաւուցուիլը, և նիւթապէս ողորմելի կացութեան մը մատնել այն մարդիկը որոնք սերունդներ դատիարակելու կոչուած են, և Մեծ Վարժապետի մը բացատրութեան համեմատ, սիրտեր կը կռնեն, հոգիներ կը դարձնեն։

Եթէ այս զրկանքը, իրաւունքի այս բռնաբարումը որ տեսակ մը գողութիւն ըսել է, մի միայն մէկ երկու վարժապետի եղած ըլլար, թերեւս այնքան աղիտաբեր չէ՛ր հետեւանքը և ուշադրութեան ալ առարկայ չհանդիսանար։

Ճշմարտապէս ցաւալի է որ մեր Պոլսահայ վարժապետներէն շատեր, մեծամասնութիւնը կրնանք ըսել, հաւարներով պահանջներ ունին այս ինչ կամ այն ինչ թաղային վարժարանէն, որոնց Թաղականները կամ Հոգաբարձուները, պիւտճէի յոռի մատակարարութեան չնորհիւ և կամ իրենց անկարողութեան և անարժէքութեան պատճառով, շատ անգամ ալ գործի վրայ եղած ըլլալու սին փառասիրութեան հետեւանքը եղող իրենց անխղճութենէն, ամիսներով, տարիներով անվճար թողուցած են խե՛ղճ վարժապետներուն ամսականները, կարծելով թէ հացի տեղ օ՛ղ կը կլլեն անոնք, ու անոնց ընտանիքները, զաւակները ինչպէս որ ըլլայ, կ'ապրուին։

Աչխատաւորի մը համար ասկէ մեծ հարուած մը չկրնար ըլլալ, հայ վարժապետի մը համար ասկէ մեծ զրկանք մը գոյութիւն չկրնար ունենալ անշուշտ։

Երբ մարդ իր աշխատութեան, իր թափած քրտինքին արդար վարձատրութիւնը չառնէ, օրերով, ամիսներով, տարիներով իր հատցուցած սիրտին, իր պայթեցուցած ուղեղին, իր սպառած ուժին տեղը չը լեցնէ, ա՛լ ի՞նչ կեանք կրնայ ունենալ ան, ի՞նչ եռանդ, ի՞նչ խանդ կը մնայ իր քով։

Եւ յետոյ, ինքը միայնակ չէ, կին ունի, զաւակներ ունի որոնք ամէ՛ն օր կ'ուզեն, ամէն օր կը պահանջեն։ Ասոնց ի՞նչ պատասխան տայ հայ վարժապետը, երբ առդին անխիղճ մարդիկներ իր իրաւունքը կը բռնաբարեն, իր հացը կը խլեն ձեռքէն։

Եւ արդէն կարելի՞ բան է որ նիւթական այս վիճակին մատնուող, իր իրաւունքէն զրկուող ուսուցիչ մը կամ պաշտօնեայ մը բոլորուելէ փարի իր գործին ու ջանայ արդիւնաբեր ընել զայն։ Չէ՞ մի որ, որքան ալ աչխատելու տրամադրութիւն, փափաք ունենայ, ընտանեկան հոգերը և անոնց չը կրնայ հանիլը պիտի կաչկանդեն զինք, ու ամէն եռանդ ու կորով պիտի զգետնեն, չէ՞ մի որ վարժապետը ողոց դաս տուած միջոցին, ընազդաբար պիտի անդրադառնայ իր զաւակներուն, որոնք իրիկունը հաց պիտի ուզեն և ինք չպիտի կրնայ կերակրել զանոնք։

Այս բաները մտածողը ո՞վ, անոնց կարեւորութիւն տուողը ո՞վ սակայն։ Թաղականներուն հո՞գն է որ վարժապետը անօթի է մնացեր, անոր կինն ու զաւակները անխնամ են թողուեր, Թաղին դպրոցը կը յետադիմէ եղեր ու աչակերտները բան մը չեն սովրեր։ Իրենց ի՞նչ փոյթ, կը բաւէ որ իրենք Թաղական են, մեծ-ադա են, եկեղեցիէն ներս մտած ատենին ժամկոչ, լուսարար, տէրտէր, վարդապետ, եպիսկոպոս ոտքի կ'ելնեն, մէկուն կը պոռան, միւսին կը հրամայեն, մէկը կ'անարգեն, զիրենք դեռնէն բարեւողը կը չոչեն, և այլն, և այլն, բաներ վերջապէս որոնք մենաշնորհ եղած են իրենց, և այդ մենաշնորհութեան իրենց ապօրինի իրաւունքին մէջ, ամէ՛ն հըշմարիտ և օրինաւոր իրաւունքներ բռնաբարելու արտօնութիւն կուտան իրենք իրենց, կատարեալ անխղճութեամբ։

Այս այսպէս պէտք չէ՛ որ ըլլայ սակայն, և Պատրիարքարանը որուն իրաւասութեանը տակ կը գտնուին այս Թաղ. Խորհուրդ կոչուած մարմինները, պէ՛տք է անմիջական տնօրինութիւն մը ընէ իրաւունքի այս բռնաբարումներուն, որոնք յարաճուն հանգամանք մը կ'առնեն հետզհետէ և քրոնիկ ախտ մը կը դառնան մանաւորապէս կարգ մը Թաղերու համար։

Պատրիարքարանը իրեն նուիրական պարտականութիւն համարելու է այս բռնաբարման առաջքը առնել անմիջապէս, թէ՛ հայ վարժապետներուն իրաւունքը տեղը տանելու և թէ Թաղային դպրոցներու մատակարարութեանց բարւոք ուղղութիւն մը տալու համար, մանաւանդ որ այդ ուղղութեան մէջ է որ, ինչպէս պարզեցինք, դպրոցները պիտի կրնան յառաջդիմել։

Եւ արդէն ո՛չ եկեղեցին և ո՛չ վարժարանը կրնան պարտական մնալ երբե՛ք։ Հայ եկեղեցին ու հայ վարժարանը, բարոյապէս անկում մը չունին այսօր, որ նիւթապէս ալ իյնան, ու իրենց պաշտօնեաներուն իրաւունքը իւրացնեն։

Եթէ իւրացնող մը կայ, պէտք է այդ իւրացնողները գտնել, իբրեւ գող պատժել զանոնք։ Եթէ յոռի մատակարարող մը կայ, պէտք է լաւագոյն մատակարարութեան միջոցները ցոյց տալ, հակակշիռ ենթարկել Թաղային պիտակները, որպէս զի ո՛չ մէկուն իրաւունքը բռնաբարուի, ո՛չ մէկը ինքզինքին արտօնութիւն տայ իր ուզած կերպովը վարելու եկեղեցիին ու դպրոցին գործերը։

Ի՞նչ իրաւունքով Թաղական Խորհուրդ մը, հայ վարժապետի մը հինգ վեց ամսականները դեռ վճարած չպիտի ըլլայ, անոր արդար իրաւունքը պիտի ձգձգէ, և օրին մէկն ալ ճամբու պիտի դնէ զայն։

Ի՞նչ իրաւունքով Թաղական Խորհուրդ մը պարտական պիտի թողու Հայ եկեղեցին կամ վարժարանը,— որովհետեւ մեզի համար մին միւսին լրացուցիչն է,—որոնց մէջ, տարիներով պաշտօնավարող, իրենց սիրան ու միտքը մաշեցնող դասատուներ այսօր հինգ տասը ղրուշ չի պիտի ունենան իրենց գրպանը, որպէս զի իրենց անձնական մէկ գործը կարգադրեն։

Ի՞նչ իրաւունքով, Թաղական Խորհուրդ մը եկեղեցիին ու դպրոցին անունով հաւաքուած դրամը իր քով պիտի պահէ, ու անոնց պայծառութեանը ու յառաջդիմութեանը աչխատող պաշտօնեաներուն ամսականները տայ չպիտի ուզէ, քառասուն յիսուն անգամ իր ոտքը պիտի բերէ խեղճ ուսուցիչը որ մուրացիկի մը պէս ափը բանայ ու առնելի՞քը սակայն պահանջէ իրմէ։

Ողորմելի՞ն է տուածնին ի՞նչ է, որ խեղճ ուսուցիչները, իրենց բոլոր արժանապատուութիւնը ոտքի տակ առած, օրերով, շաբաթներով Թաղական Խորհրդարաններու դուռները ափ կ'առնեն, շատ անգամ մերժուելու, ու նորէն դիմելու ստիպուած։

Ա՜ հ ի՞նչ ապօրինաւորութիւն է այս կարգ մը Թաղ. Խորհուրդներու բռնած ընթացքը, որ թէ՛ անցեալին և թէ ներկային մէջ իր դերը խաղացած է ու կը խաղայ, կատարեալ խաղալիկ մը դարձնելով եկեղեցին ալ, Դպրոցն ալ։

Օրինակները հիմա, այնքան շատ են, որ անմիջական տնօրինութիւն մը բարերար արդիւնք մը առաջ պիտի բերէր այս ի՛րապէս արդահատելի ուսուցիչներու կացութեան մէջ, որուն չարունակումը լաւագոյն դեր մը չէ՛ որ պիտի խաղայ մեր դպրոցներուն յառաջդիմութեան գործին մէջ։

Իրաւ է թէ կան Թաղեր, ինչպէս Բերա, Գումգապու, Սամաթիա ևն., որոնք իրենց լաւ մատակարարութիւններով, առիթ չեն տուած ցարդ նմանօրինակ անպատեհութիւններու, բայց անդին ալ կան շատ մը ուրիշներ, որոնք ճիշդ մեր պատկերացուցած երեւոյթը կը պարզեն, և որո՛նց է որ կ'ուզենք Պատրիարքարանի ուշադրութիւնը հրաւիրել։

ՎԱՀԱՆ ՓՕՇԻԿԵԱՆ

Առեւտրական Կեանքը

ՀՈԼԱՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԳԵՐԸ ՄԵՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻՆ ՎՐԱՅ

Անցեալ ու այս ամսուան մէջ հետզհետէ Պոլիս եկան մեծ քանակութեամբ հոլանտական կապերաներ, յարենման Անատոլուի կապերաներուն, բայց գոյնով աւելի փայլուն և գործածքով աւելի ողորկ։

Երբ կ'ըսենք թէ հետզհետէ մեծ քանակութեամբ եկան, ապացոյց մըն է աս թէ այդ կապերաները լաւ սպառում մը կը գտնեն մեր մէջ ի վնաս տեղական ապրանքին։

Եւրոպական գործարաններուն՝ մեր տեղական արտադրութիւնները օրինակելը և անոնց նմանները կամ կեղծերը շինելը նոր ու չտեսնուած բան մը չէ։ Չկայ երկրագործական ու ճարտարային արտադրութիւն մը որու նմանը չպատրաստուի եւրոպական գործարաններու մէջ։ Սակայն չէր սպասուեր, մանաւանդ չէր յուսացուեր թէ օտար երկրի մէջ գործուած կապերտներ մեր հրապարակին վրայ սպառում կրնան գտնել, որովհետեւ կապերտը, գորգը եւն., մինչեւ հիմա, ինչ ինչ պատճառներով մեր երկրին առանձնայատուկ ճարտարութիւն մը կը համարէինք ու կը կարծէինք թէ մեր մէջ այնպիսի նպատաւոր պայմաններով կը պատրաստուին անոնք որ օտար մրցում մը ապարդիւն պիտի ըլլար։

Հոլանտական կապերաները անգամ մը եւս փորձով հաստատեցին թէ դրամագլուխ, կատարեալ գործիք, իմացական զարգացում՝ ճարտարութեանց մէջ ամէն բանի կը յաղթեն։

Ասիկա փորձուած ու հաստատուած ճշմարտութիւն մըն է։ Ուրեմն պէ՞տք է ասկէ հետեւցնել թէ քանի որ մեր ճարտարագործները նիւթական ու իմացական կրկին տեսակէտով ի վիճակի չեն դէմ եւրոպական գործարաններուն հետ մրցելու, հետեւաբար անոնք մրցումի մէջ քաշ առ քաշ տեղի պիտի տան ու օր ըստ օրէ պիտի յետադիմեն։ Պէ՞տք է խոստովանիլ թէ այն թերագրութիւնները, որոնք տեղական մամլոյն մէջ յաճախ մեր ճարտարութեանց զարգացման համար կ'ըլլան, անպէտ ու անչահ խօսքեր են միայն։

Բարեբախտաբար ոչ։

Եւրոպայի մէջ այժմ, ճարտարային այդ մեծ հաստատութեանց քովը իսկ կան մեծ թիւով ճարտարագործներ, որոնք ստիպուած են մեքենաներուն աչխատութեան պայմաններուն նման, փոքր դրամագլուխներով և բաղդատաբար թերի գործիքներով աչխատիլ։ Անոնք մինչեւ հիմա կը մրցին մեծ ճարտարադործներու հետ և ասկէց վերջ պիտի յաջողին յաղթել իսկ։ Մեր ճարտարագործները կրնան անոնց օրինակին հետեւիլ։

Մինչեւ հիմա մեծ գործարանները՝ փոքր ճարտարագործներուն վրայ տարած յաղթանակին գլխաւորագոյն իրենց հակայ, կատարելագործեալ չոգեշարժ մեքենաներուն կը պարտին։ Անոնք՝ շնորհիւ այդ մեքենաներուն կրնան արագ, ժամն ու առատ արտադրել, որոնց հետ անկարելի է բաղդատութեան դնել արհեստաւորներուն իրենց փոքր ու կիսակատար գործիքներով արտադրած քանակութիւնը։ Ցոթչափ մեքենաներու չարժիչ զօրութիւնը ջուրն ու չոգին էր՝ պիտի տեւէր իրենց այս ընթացքը։ Փոքր ճարտարագործներու համար յաջողութեան յոյս մը չկար։ Շոգեշարժ մեքենաներ հաստատելու համար մեծ չէ՞նք, զանոնք վարելու համար կարող մեքենավարներ, վերջապէս այնքան մեծ դրամագլուխ մը պէտք էր որ և ոչ մէկ արհեստաւոր կրնար տրամադրելի ունենալ։ Վերջին քանի մը տարիներու մէջ սակայն, մեքենաներու ծաւալին ու անոնց չարժիչ զօրութեան մէջ խիստ նը՛ չանակելի բարեփոխումներ եղան։ Ջուրին ու չոգիին տեղը կ'անցնին կաղն ու էլեկտրականութիւնը, և ասոնցմով կը չնոնին մինչեւ իսկ $^1/_{30}$ ձիու զօրութիւն ունեցող փոքր մեքենաներ։

Այժմ Եւրոպայի մէջ ահագին քանակութեամբ ու հազարաւոր տեսակներով կը պատրաստուին այդ փոքր մեքենաներէն, որոնք Եւրոպայի և թէ մեր փոքր արհեստաւորներուն համար յաջողութեան ու մեծ գործարաններու հետ մրցելու ամենապատուական գործիքներ պիտի ըլլան։

Անցեալ տարի Եւրոպոյ ամենէն ճարտարագործ երկիրներէն մին՝ Պելժիոյ մէջ ճարտարական փոքր գործիքներու ծաւալման նպատակաւ միջազգային ցուցահանդէս մը կազմուեցաւ և յու-

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. երես)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

71

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

Քառասուն Փարացով

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԹ.

ԾՈՎԻ ՈԳԻՆ ԿԱՄ ՈՒՐՈՒԱԿԱՆԸ

—Ծովու ոգին բնաւ չերեւցա՞ւ հարցուց Միս Օռէթ, ուրեմն նաւաստիները կրնան հանգիստ ըլլալ։

—Անհանգիստ ըլլալու պատճառ մը չունէին, առարկեց Նաւապետը քիչ մը զգածուելով, աղլկան այս անուղղակի ակնարկութենէն։

—Ի՞նչ կ'ըսէք դուք Միս Օռէթ. նաւաստիները կը դողդողային ծովու ոգիեն։

Նաւապետը այս անգամ բացայայտորէն տեսնելով որ Միս Օռէթ կը ծաղրէ զիրենք. յանքերը պռատեց,

—Նաւաստիները վտանգ չեն վախնար օրիորդ ըսաւ, փոթորիկը ալեկոծութիւնը, կայծակը և նոյն իսկ ընկղմելու վտանգը զանոնք չարգիլեր իրենց պաշտօնը շարունակելէ և սակայն ամէնէն արիասիրտ մարդիկը անգամ կը վախնան յաւիտենականութեան հետ առնչութիւն ունեցող գործերէ և անտեսանելի ոգիներէ։

Նաւապետը այս վերջին պարբերութիւնը արտասանած ատեն ձայնը խորհրդաւոր եղանակով մը ցածցուց, ինչ որ կը մատնէր անոր ալ ներքնապէս զգացած վախը։

Միս Օռէթ սակայն ալ աւելի զուարթ երեւոյթով մը.

—Անգլիացի մը չկա՞յ նաւաստիներուն մէջ հարցուց։

—Ո՛չ ամենքս ալ Ամերիկացի ենք, պատասխանեց Նաւապետը. ինչո՞ւ ուղղեցիք սակայն այս հարցումը օրիորդ.

—Անոր համար որ եթէ Անգլիացի մը ըլլար անոնց մէջ, սիրտ պիտի տար իր ընկերներուն։

Անոնք որ գիտեն անգլիացիներու և ամերիկացիներու միջեւ գոյութիւն ունեցող մրցումն ու հակառակութիւնը, կրնան կռահել Միս Օռէթի արտասանած այս խօսքերուն նաւապետ Մաթիէօի վրայ ըրած ազդեցութիւնը։

Մոլային մարդը վերջին ծայր աղդուելով դեռատի անգլուհիին այս ակնարկութենէն,

—Ո՛չ, օրիո՛րդ, պատասխանեց, եթէ անգլիացի մը ըլլար մեր մէջ, վստահ եղէք որ մեզմէ աւելի բան մը պիտի չկրնար ընել։

—Ո՞վ գիտէ, յարեց Միս Օռէթ, ո՞վ գիտէ։

Նաւապետը այս անգամ յայտնապէս գրգռուելով,

—Կը վստահեցնեմ ձեզ, օրիորդ, որ ըսաւ, անգլիացի մը ամերիկացիէ մը աւելի գործ չպիտի կրնար տեսնել այս պարագայիս։ Նոյն իսկ ձեզի հետ գրաւ ալ կրնամ բռնել, բայց քանի որ շոգենաւին մէջ անգլիացի մը չկայ, ինչ ալ որ ըսենք աւելորդ է, եթէ անգլիացի մը ըլլար, այն ատեն խնդիրը կը տարբերէր։

—Միթէ ես անգլիացի չե՞մ, գոչեց Միս Օռէթ կաս կարմիր կորելով, թէև աղջիկ մըն եմ, բայց պատրաստ եմ գրաւ բռնելու ձեզի հետ, ձեր նաւաստիներէն և ոչ մէկուն ընել կարողացածը, ես մինակ գլխուս պտտցածը։ Վստահ եմ նաեւ թէ իմ այս ընթացքովս պիտի կրնամ ապահովել զանոնք ծովային ոգիին վտանգներուն դէմ։

Ներկայ գտնուողներէն մէկը խօսքի խառնուելով,

—Ի՞նչ կ'ըսէք, օրիորդ, գոչեց, միթէ դիակներու մթերանոցին դրանը առջեւ պահապան պիտի կանգնիք։

Բոլոր ներկայները վերջին ծայր լարուած ուշադրութեամբ Միս Օռէթի ընելիք առաջարկին։

Ամերիկեան սովորութեան մը համեմատ շոգենաւին մէջ ներկայ գտնուող բաղմաթիւ անձինք իրարու հետ մասնաւոր գրաւներ բռնեցին թէ Միս Օռէթ պիտի կրնա՞ր դիակներու մթերանոցին առջեւ պահակութիւն ընել թէ ոչ։ Այսպէս, Միս Օռէթի առաջարկին առթիւ բռնուած գրաւներուն դուարը քսանչրկնգ անգլիական ոսկի մօտեցաւ։ Երբ բոլոր նաւաստիները կարգով շարուեցան, Միս Օռէթ նաւապետին ականջին ցած ձայնով քանի մը բառ փսփսաց։

Նաւապետը թէեւ առաջին առթիւ զարմացական շարժում մը արտայայտեց, սակայն քիչ ետքը, համակերպող ձեւով մը նաւաստիներուն դառնալով,

—Տղա՛ք, ըսաւ, ձեզմէ մէկը անցած օր մէկու մը հանդիպած էր, որուն շոգենաւ մտած ըլլալը չէինք գիտեր։

Նաւաստիներուն մէջ բուռն շշուկ մը տարածուեցաւ։

Նաւապետը շարունակեց,

—Այս անձը տեսնող նաւաստին կարելի է երեւակայական պատրանքի մը ենթարկուած է, դիակներու մթերանոցին մէջ պահակութիւն ընելու տաղտկալի պաշտօնէն զերծ պահելու համար անհրաժեշտ է որ դրամականաչէս հաստատենք թէ ճշմարտապէս երեւակայական պատրանք մըն է այդ մարդը և շոգենաւին մէջ առանկ մէկը գոյութիւն չունի։ Ասանկ բան մը ապացուցանելը չատ դիւրին է, ձեզմէ մէկը այս գիշեր պէտք է որ դիակներու մթերանոցին մէջ փակուի, և քանի թէ մնացեալներէն մէկուն ոգին շոգենաւին մէջ կը պտտի՞ թէ ոչ։ Հիմա ամենքդ ալ ձեր գործին գացէք, և քիչ մը ետք բերէք ինձի ձեր պատասխանը։

Նաւապետին այս յայտարարութիւնը խոր մտատանջութիւն պատճառեց նաւաստիներուն, որոնք իրենց մէջ կարծիքի փոխանակութիւն մը կատարեցին, և ամէնէն տարէց նաւաստիներէն մէկը գլխարկը ձեռքը բռնած, նաւապետին ներկայանալով,

—Ներեցէք, Պ. նաւապետ, ըսաւ, տղաքը կը խնդրեն որ այս պաշտօնը դուք ուղղակի իրենցմէ մէկուն յանձնէք անունովը։ Մեզմէ և ո՛չ մէկը կը համարձակի ոգիներու դէմ մաքառիլ։ Այս պատճառով անկարելի եղաւ մեր մէջ համաձայնութիւն մը գոյացնել, հետեւաբար կը խնդրենք որ դուք ուղղակի հրաման ընէք թէ ո՞վ պէտք է որ կատարէ այդ պաշտօնը։

—Գրաւը չահեցայ, գոչեց Միս Օռէթ, ետքը ծերունի նաւաստիին դառնալով,

—Ձեր ընկերներուն ըսէք, յարեց, հանդիստ թող ըլլան, իրենցմէ և ո՛չ մէկը դիակներու մթերանոցին մէջ պահապանութիւն պիտի ընէ։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի խմբագրականէն

Քանի մը օրէ ի վեր մամուլը առիթով լուրեր տարածուած են Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջև համաձայնութեան մը հաստատութեան համար պէտք է ուրախ ըլլանք, պէտք է ուրախանանք նաև Գերման և Ֆրանսական թերթերու միջև գոյութիւն ունեցող պայքարին դադարման համար։ Մեր՝ Ֆրանսայի հետ բարեկամութիւնը ընդդէմ Գերմանիոյ ոչ է թշնամութիւն չենթադրեր, և այս երկու դրացի երկիրներուն միջև բարեկամական յարաբերութիւններու վերահաստատումը Անգլիոյ մէջ պէտք չէ մեկնուի մտքի դէմ թշնամական իմաստով մը։ Թէ՛ իրաց մակերեսին վրայ և թէ այդ մակերեսին տակ, երեւակայելի բնաւ պատճառ մը չկայ թէ, ինչո՞ւ համար եւրոպական տէրութիւններ այսուհետեւ բարեկամական յարաբերութիւններով պէտք չէ ապրին իրարու հետ։ Երբ եւրոպական տէրութեանց շահերը խնդրոյ առարկայ են, ոչ մէկ քաղաքացի կը նստի հաշուի կ'առնէ այդ շահը պահպանելու համար ընելիք զոհողութեանց արժէքը։ Բայց Եւրոպայի մէջ ո՞ր տէրութեան շահերը ուրիշին յարձակողական փառասիրութեան ապառնալիքին նշանակ եղած են։ — Ո՛չ մէկուն։ Արեւմտեան կիսագունդը պաշտպանուած է Մընրօէական վարդապետութիւններով։ Իռսիոյ և Ճաբոնի միջև հաշտութեան կնքումը և անգլեւճաբոնական զինակցութեան վերանորոգումը Արեւելեան Ասիան եւրաշխատորած ըլլալ կը թուի պատերազմի դէմ գէթ գալիք մէկ սերունդի մը համար։ Ափրիկէ, ինչպէս Եւրոպա լաւ գիտէ, շատ քիչ փորձութիւններ կ'ընծայէ պատերազմի համար, և ոչ մէկ տէրութիւն դժգոհ է Ափրիկէի մէջ ներկայ վիճակէն։ Հետեւաբար բաւական լաւատես ենք կարծելու թէ խաղաղութեան դարագլուխ մը բացուած է բովանդակ աշխարհի համար։

ՄԱՐԵՇԱԼ ՕԵՍԱՄԱՅԻ ՈՒՏԱՆԻՔԸ

Խիստ հետաքրքրաւորժ եւ շահեկան մանրամասնութիւններ

Մարէշալ Օեսամա, Մանչուրիոյ ճաբոնական բանակին սպարապետը, իր՝ ռուսական բանակին վրայ տարած բաղխթիւ յաղթութիւններովը անմոռանալի հռչակ հանեց աշխարհի մէջ, և այսօր մեծ դէմք մը է արդէն, պատմական մարդոց պատուոյ շարքին մէջ դասեղուած։ Հետեւաբար, այսպէսի կարեւոր զօրապետի մը ընտանեկան կեանքը մեծ շահեկանութիւն ստացած է եւրոպական մամուլին համար, ուր կին թզթակցի մը ի գիր առած տպաւորութիւնները Մանզուսմի ընթերցողաց կը ներկայացնենք թարգմանաբար։

Թղթակցուհին սապէս կը սկսի իր պատմութիւնը.—

Թոքիոյի փողոցներէն արագաբար դիս փոխադրող կառքէն երբ իջայ, ու մարէշալ Օեսամի եւրոպական ոճով կառուցուած տան ելեկտրական զանգակին վրայ դրի մատս, յուզում մը պատեց զիս։ Արդեօք ի՞նչ ընդունելութիւն պիտի ըլլար ինձ ճաբոնական այս գերդաստանին մէջ։ Եւ սակայն, ութը օր առաջ երբ մարէշալ Օեսամի ամուսնոյն հետ կը տեսակցէի,

— Որ օրը որ առիթ ունենաք, առտուն կանուխ եկէք դիս գտէք, ըսաւ տիկինը։

Ուստի, տանտիրուհիին այս խոսքերը յիշելով, բաւական քաջալերուած կը զգայի զիս, և վստահ էի թէ ցուրտ ընդունելութեան մը պիտի չարժանանայի մարէշալին բնակարանին մէջ։

Վայրկեան մը ետք, դուռը բացուեցաւ, և ես հարցուցի թէ,

— Նորին Վսեմութեան մարէշալ Օեսամայի ամուսինը տո՞ւն է։

Ճաբոնական տարազով հագուած երիտասարդ մը, հազիւ հասկցուելու չափ թերխաշ անգլիերէնով մը,

— Տիկնին տունը գտնուիլը կամ ոչ, հիմա կը ստուգեմ, Տիկին, պատասխանեց։

Ու ես, անմիջապէս այցաքարտս ներկայացուցի իրեն որ զիս տունը եզերող պարտէզին մէջ մտցուց, և ես դեռ չէի կրցած ազատիլ այն մտատանջութենէն թէ Տիկինը արդեօք ի՞նչ ընդունելութիւն պիտի ընէր ինձ։

Իրաւ է որ ինք արտօնած էր զիս իր բնակարանը այցելելու, և սակայն այն ատենէն ի վեր բաւական օրեր անցած էին, և Թոքիոյի Ֆրանս. գաղթականութենէն մէկը ամբաստանուած էր իբր Ռուսիոյ հաշուոյն լրտեսութիւն ընող, որ դատարանի առջեւ եկած էր, և ճաբոնական լրագիրներն ալ սկսած էին կծու լեզու մը գործածել Ֆրանսացիներու նկատմամբ։

Օեսամայի պարտէզին մէջ ասոնց ամենուն կ'ամբողջանայի և չէի կրնար վճռել թէ անոնք ազդեցութիւն պիտի ունենային մեր այս տեսակցութեան վրայ։ Այս տատանումներուս մէջ կարծեսակ կին մը երեւցաւ տան մարմարեայ սանդուղներուն վրայ, որ սիրուն ձեռուընները ինձ կարկառելով,

—Ինչպէս էք, սիրելիս, հարցուց։

Այս խօսքերը անմիջապէս վստահութիւն մը ծնցուցին մէջս։

Այս տիկինը ո՛չ միայն յարգանքի արժանի է իբրեւ ճաբոնական բանակին ամէնէն քաջարի մարէշալին ամուսինը, այլ և իբր աշխարհի կիներուն ամէնէն ազնիւը, բարեսիրտն ու զգայունը, բարձր տեղ մը կը գրաւէ ազնուազգի կիներու դասակարգին մէջ, որուն վրայ քանի մը տեղեկութիւն տալ պարտականութիւն է։

Տիկին Օեսամա, միջահասակ, նրբակազմ տիկին մըն է, եթէ պարտէզին մարգերուն վրայ պատած ատեն տեսնէք զինքը, և կամ անգլիական գընդախաղեր խաղալով զուարճանալու հանդիսատեսը ըլլաք, ճկուն իրանն ու աչքոյժ շարժուածները տեսնելով, չէք կրնար հաւատալ որ անիկա քառասունը հինգ յիսուն տարեկան կին մը ըլլայ։

Այս կինը այնչափ երիտասարդ կ'երեւայ որ ես իսկ իմ կնոջական աչքովս մէկ քանի անգամ շկրցայ զանազանել զինքը իր տասնինը տարեկան խիստ գեղեցիկ աղջիկէն որ օրիորդ Շուշան կը կոչուի։

Երբ առաջին անգամ մէկը իր բնակարանին մէջ տեսնէ տիկին Օեսամա, ճաբոն կիներու յատուկ հագուստով և ոտից ամաններով, չկրնար հաւատալ որ այս տիկինը, անգլիերէն խօսելով հանդերձ, կարող ըլլայ, եւրոպական ազնուականութեան մէջ անցած դարձածներուն, ինչպէս նաև ընդհանուր քաղաքականութեան ամէն նրբութիւններուն տեղեակ ըլլալ։

Բնական է որ երբ երկու կիներ իրարու հանդիպին, ամէնէն առաջ քաղաքականութեան վրայ չեն խօսիր։ Ճաբոնի մէջ մանաւանդ, ուր այն պահուն պատերազմական ոգին այնչափ զրգռուած էր, առաջին տեսակցութեան մը մէջ քաղաքականութեան վրայ ճառելը վայելուչ բան մը պիտի չըլլար։ Հետեւաբար, մեր փոխանակած առաջին խօսքերը դարձեալ կանացի հարցերու վրայ էին։

Տիկին Օեսամա, զիս կէս մը եւրոպական և կէս մըն ալ ճաբոնական ոճով կահաւորուած սրահ մը առաջնորդած պահուն, ըսաւ,

—Տիկին, աղջիկս ձեր այցելութեան լուրը առնելով, շատ պիտի ցաւի, գիտէք որ մեր աղջիկները այն օրը որ վարսայարդարը իրենց քով հրաւիրեն, և իրենց մազերն ու արդուզարդը յարդարել տան, չեն կրնար ուրիշ գործով զբաղիլ։

Տիկինին այս յառաջաբանը ապացոյց մըն էր թէ, քաղաքական կնճիռներէ դուրս կանացի հարցերով միայն պիտի զբաղէինք։ Հետեւաբար, մէկ կողմէն երբ կը ժպտէի, միւս կողմէն աչքերս խօսակցուհիիս մազերուն դարձուցի, և

—Ամէ՛ն տեղ մազի խնդիր, ըսի։

—Այո, յարեց տանտիրուհին, մազի խնդիրը տիկիններուն և օրիորդներուն համար խիստ կենսական հարց մըն է Ճաբոնի մէջ։ Ուրախալի է որ եւրոպացի կիները զերծ են այս մտահոգութենէն։

Ետքը տանտիրուհին պատմեց թէ, Ճաբոնցի կիները իրենց պառկած ատեն ի՛նչ տեսակ դժուարութիւններու յանձնառու կ'ըլլան, իրենց մազը և արդուզարդը չաւրելու համար։

Խօսակցութիւնը պահ մը տիկին Օեսամայի երիտասարդութեան վրայ դարձաւ, և Տիկինը Ճաբոնական յառաջդիմութեան առաջին շրջանին, այսինքն 1867էն 1898 բարեշրջումներու վրայ խօսեցաւ երկար ատեն։

Ետքը խօսակցութիւնը դարձաւ ճաբոնական և Եւրոպական խոհարարութեան վրայ և Տիկին Օեսամա, խոստովանելով հանդերձ թէ Ֆրանս. խոհարարութիւնը գեղարուեստի աստիճանին հասած է,

— Զեմ գիտեր ինչո՞ւ, բաւական մշտ ճաբոնականին նախապատուութիւն կուտամ, իբրեւ առողջապահիկ մնունդ։ Իրաւ է որ Եւրոպական համադամները հրապուրիչ և համեղ են, սակայն անոնք ստամոքսը ծանրացնելու և մարմինը թուլցնելու յատկութիւն մը ունին, ինչ որ բնաւ չի հաշտուիր ճաբոնցի կիներու նախասիրած կազմին։

— Փոքրիկները ինչպէս կը դասաւորակեք, հարցուցի։

Տիկինը, սիրուն ժպիտով մը,

— Այդ հոգը, ըսաւ, մասամբ թեւեցած է մայրերուն վրայէն, քանի որ կառավարութիւնը ծրագիրներ, մեթոտներ գծած է որուն ուղղութեամբ պէտք է դաստիարակուի ամէն ճաբոնցի։ Այս դաստիարակութեան միօրինաթեան այնչափ հոգ կը տարուի մեր երկրին մէջ որ, եթէ տասը քսան հասակակից տղաքներ քննութենէ մը անցընէք, պիտի տեսնէք որ անոնց ամէնքն ալ իրարու կը հաւասարին հրմտութեան և բարքերու տեսակէտով։

Մեր այս խօսակցութեան պահուն, որ բաւական երկար տեւեց, այլ և այլ տարազով երկսեռ սպասարկուներ, Տիկինին հրամանին վրայ մասնաւոր ընթեւիներ կը հրամցնէին ինձ, որոնք չիտա-կը չէին տարբերեր Եւրոպական տուներու մէջ հրամցուածներէն։

Վերջապէս, իբրեւ ճշմարիտ տանտիրուհի մը ճանչցայ ճաբոնցի մեծ ըսպարապետին կինը, որուն այցելութենէն կրած տպաւորութիւնս դեռ մինչեւ ցարդ հիացումի խորունկ արտայայտութիւն մը կը մնուցանէ իմ մէջս՝ իրեն նկատմամբ։

ՌՈՒՍԵՐՆՃԱԲՈՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ԴԱՍԵՐԸ.

— Ուաշինկթընէն Տէյլի Թէլէկրաֆի կը հեռագրեն. — Ամիրալ Տիուէյի կարծիքը ռուսեւճաբոնական պատերազմին նաւային դասերուն նըկատմամբ բացարձակապէս կը համաձայնին Անգլիացի մասնագէտներու կողմէ յայտնուած կարծիքներուն։ Կը մեկնուի թէ ծովակալ Տիուէյ էր որ բընաջինջ ըրաւ սպանիական նաւատորմը Մանիլայի ծոցին մէջ, պատերազմի մը պահուն, որ Թոկոյի յաղթութենէն առաջ միշտ նկատուած էր Ամերիկացիներուն կողմէ իբրեւ «ամենամեծ պատերազմը Թրաֆալկարէն ետքը»։ «Աւելի խոշոր զրահաւորներ, աւելի խոշոր թնդանօթներ պէտք են, ինչպէս նաեւ ճշդութիւն նշանառութեան»։ Ահա այս է նաւային դասը ռուսեւճաբոնական պատերազմին զոր բացատրած է ծովակալ Տիուէյ։ Խոշոր նաւերը, ինչպէս կը տեսնեն Անգլիացիք, և խոշոր թնդանօթները որոնցմով կը զինեն զանոնք, պարտին պատերազմին բաղդը որոշել, և միշտ նշանառութեամբ պէտք է զբաղիլ։ Եթէ Ճաբոնցիք Անգլիացիներուն հետ կռուէին Ճաբոնի ծովուն մէջ, և եթէ Անգլիացիք արագութեան աւաւելութիւնը ունենային իրենց կողմը, այն ատեն իրենց թշնամիին վրայ պիտի խոյանային, որովհետեւ անոնց ծովային ռազմագիտութիւնը եղած է միշտ արագ յարձակողականի սկիզբ։ Բայց ներկայ պատերազմին մէջ Ճաբոնցիք իրենց թնդանօթներուն և նշանառուներուն գերազանցութեան շնորհիւ, միշտ կարող եղան թշնամին հեռու պահել։ Իրրեւ եզրակացութիւն, ծովակալ Տիուէյ կարծիք կը յայտնէ թէ Ամերիկա Ծ. Արեւելքի մէջ ուրիշ տէրութեան մը շահէն աւելի մեծ շահ ունի, և որովհետեւ Ամերիկա կը փափաքի որ տէրութեանց հաւասարակշռութիւնը միշտ անվթար մնայ, հետեւաբար անձնապէս ուրախ է որ Ճաբոնցիք տուգանք չեն առած Ռուսիայէն։ «Ճաբոն, կ'ըսէ ծովակալը, հաւանօրէն պիտի գործածէր այս տուգանքի գումարը իր ծովային զօրութիւնը աւելցնելու համար և այսպէս գերակշիռ դիրք մը պիտի ստանար»։ Ներկայ պարագաներուն մէջ, Ճաբոն չի կրնար աւելցնել իր նաւատորմը, բայց միայն չափաւոր համեմատութեամբ մը, բան մը որ նախընտրելի է բոլոր աշխարհի համար։

ԶԻՆԱՑԻ ՍՊԱՆԵՐ ՊԷՐԼԻՆԻ ՄԷՋ. — Կլոպի Ֆրիլ թղթակիցը կը գրէ. Զորս չինացի սպաներ, գնդապետ Շենկ, հաղարապետ Վայ, հարիւրապետ Շու և տեղակալ Շէնկ, Ֆրլ պիտի այցելեն այս ամսոյ վերջերը։ Վիլհելմ կայսեր հրամանաւ, այս սպաները պիտի աչքէ անցընեն կայսերական նաւաբանին մէջ գտնուած մարտանաւերը։ Նաեւ պիտի այցելեն Տանցիկի, Շթէթթինի և Համպուրկի նաւային շինութեանց գործարանները։ Կը յիշուի թէ Լի Հունկ Զանկ ալ 1896ին այցելած էր Ֆրլ։ Այս անգամուան չինացի սպաներուն այցելութիւններէն կը հետեւի թէ Չինաստան զանազան ձեւերով նաւեր պիտի յանձնարարէ գերման գործարաններուն։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱՆԻԱ. — Աթէնքի Ասքրաքի թերթը իր անցեալ ուրբաթ օրուան թիւին մէջ հետեւեալը հրատարակած է «Պաշտօնական»ի վերտառութիւնով. — «Ինչ որ հրատարակուած է Ռուսիոյ և Ցունաստանի միջև յարաբերութեանց պաշտօնական խզման մասին, սխալ է։ Ռուսիոյ հեղինէն դեսպան Մ. Թօմպազիս, անորոշ արձակուրդով մը մեկնած է և իրեն տեղ գործերը պիտի նայի դեսպանատան առաջին քարտուղարի փոխանորդը։ Ա. քարտուղարը արդէն հիւպատոսի պաշտօն կը կատարէ։ Հետեւաբար, հելլենապատակներուն շահերուն հակդութիւնը չպիտի յանձնուի օտար տէրութեան մը»։ Հակառակ այս յայտարարութեան պաշտօնական ձեւին, ձիշդ չկարծուիր իրողութիւնը։ Մոնիթքոն կ'ըսէ թէ Ցունաստանի մէջ ռումանական շահերը Իտալական դեսպանատան պիտի վստահուին և դիմումներ եղած են որպէս զի Պուքրէշի ռուս դեսպանատունը յանձն առնէ ռումանական հելլէններուն պաշտպանութիւնը։

ՄՐ. ԶԷՄՊՐԼԷՆ ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ. — Մատրիտէն կը գրեն թէ Անգլիացի նշանաւոր քաղաքական մարդը այժմ Մատրիտ կը գտնուի, ուր պիտի մնայ քանի մը օր։ Մր. Զէմպրլէն Մատրիտի նշանաւոր չէնքերն ու վայրերը այցելեր է։

ԼԻՆԷՎԻԶԻ ԶՕՐՔԵՐԸ. — Զօրավար Լինէվիչի հրամատարութեան տակ գտնուած զօրքերուն մէկ մեծ մասը Ծ. Արեւելքի մէջ պիտի մնայ։ Այս լուրը կը հաստատուի ռուսական մամլոյն կողմէ, որ կ'ըսէ թէ բազմաթիւ զօրագունդեր չինական սահմանագլխուն վրայ պիտի ցրուուին։

ՄԻԵԱԶԱՑԻ ՀՐԱՄԱՏԱՐԸ. — Ճաբոնցի թղթակից մը կը ծանուցանէ թէ «Միքազա»յի հրամատարը, զինուորական նաւապետ Իվիչի, որ նաւին մէջ հրդեհ ծագած ատեն բացակայ էր, անմիջապէս հոն փութալով ամէն ջանք ի գործ դրաւ։ Նաւապետ Իվիչի «Միքազա»ի ողջ մնացողները մօտակայ նաւային վարժարանին մէկ սրահին մէջ հաւաքելով ըսաւ թէ ինքն է այս ծանրը կորուստին պատասխանատուն։ Անոնցմէ մնացած պահուն պատուհանէն վար նետեց ինքզինքը և ծանրապէս վիրաւորուելով ծովային հիւանդանոցը փոխադրուեցաւ։ Վիճակը յուսահատական է։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺՐ ԵՒ ԱՆԹԵԼ ՀԵՌԱԳԻՐԸ. — Ամերիկացի վաճառականներ և դրամատէրներ, որոնք ինքնաշարժ կառքերով պտոյտներ ընելու մենամոլութիւնը ունին, ինքզինքին չափազանց ուրախ կը զգան անթել հեռագրին մէկ նոր կիրառութեամբը որ տեղի ունեցած է կատարեալ յաջողութեամբ։ Միլիոնատէր մը, հազարապետ Ուէթմոր Նիւ Յորքի զբօսանաւերու քլիւպին ամէնէն ծերուկ անդամը, անթել հեռագրի արձանագրիչ գործիք մը շինած է, զոր իր ինքնաշարժ կառքին մէջ զետեղելով կրնայ միշտ վերահասու ըլլալ արժեթղթերուն լարձրացման կամ անկման։ Հազարապետը իր տունէն 35 հազարամէթր հեռացած պահուն իսկ արժեթղթերու անկումի և բարձրացումի լուրերը կ'արձանագրուին գործիքին մէջ։ Աւելի զօրաւոր մարկոցներու միջոցաւ արձանագրիչ գործիքէն կարելի պիտի ըլլայ օգտուիլ մինչեւ 60 և 70 հազարամէթր հեռաւորութեան վրայ անգամ։ Անտարակոյս ահա մի՛ոց մը որուն շնորհիւ սակարանի խաղացողներ պիտի կրնան հանգիստ առնել և գիշերի մաքուր օդ շնչել, առանց իրենց գործերէն անտեղեակ մնալու։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ ՄԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ. — Անգլիական ոստանին մէջ զուտ ֆրանսական գեղարուեստին նուիրուած թատրոնի մը հաստատութիւնը մամանակէ մը ի վեր կատարեալ իրողութիւն մը եղած է։ Այս թատրոնը Լոնտոնի կեդրոնին մէջ կը գտնուի, Ռոյէլթի թեաթրի գետնին վրայ, և որ Լոնտոնի ամէնէն սիրուն թատերարաններէն մին պիտի ըլլայ։ Երկու սեզոն պիտի ունենայ, մին աշնանային և միւսը ամառնային։ Այս նորահաստատ թատրոնին տնօրէնութիւնը յանձնուած է Մ. Կասթոն Մայէրի, որ արդէն քանի մը տարիներէ ի վեր Լոնտոնի մէջ Սարա Պէրնարի և Ռէյժանի սեզոնները այնքան յաջողապէս վարած է։

ԽԻՍ ԿՆԱՄԵԾԱՐ ՊԱՏՈՒԵԼԻ ՄԸ. — Ամերիկեան թերթերը հետեւեալ միջադէպը կը պատմեն. — Լաթրօպայի բոլոր բնակիչները և գլխաւորաբար յիշեալ քաղաքին բաղաքական ժողովրդականներէն մէկուն հաւատացեալները, մեծ յուզման մէջ են։ Պատուելի Ֆ., որ այդ ժողովարանին հովիւն է, խոստովանած է, սոսկալի ոճիր, թէ շատ կը սիրէր գրկել մատաղատի օրիորդները։ Այդ հովիւը դեռ երիտասարդ է, և ըստ բաւականին ալ գեղեցիկ։ Պատուելին օր մը Տէյզի անուն օրիորդի մը հանդիպելով, սկսաւ անոր գեղեցկութեանը վրայ գովեստներ շռայլել, թեթեւ մը կսմթեց ծնոտը, շոյեց այտերը և վերջապէս համբոյր մը դրոշմեց աւելի բերնին մօտ քան ականջին, համբոյր մը որուն ուրիշներ ալ յաջորդեցին։ Տէյզի, կարմրած, բայց այս պատիւէն բաւական հպարտացած, և յուսալով թէ օր մը պիտի կարգուի պատուելիին հետ, չի սրտնեղեցաւ և հրաժեշտ առաւ պատուելիէն, ցտեսութիւն մաղթելով։ Իրաբաղդաբար պատուելին ձախաւեր գաղափարը ունեցաւ քանի մը պաշիկներ ալ դրոշմելու Օր. Ֆիթթիի այտերուն վրայ, թխագոյն գեղանի ուհի մը, որ պատուելիին այս պատիւէն ինքզինք շատ հպարտ զգալով, գնաց պատմեց իրողութիւնը իր բարեկամուհիին Օր. Տէյզիի։ Երկու օրիորդներ իրենց գաղտնիքները իրարու հաղորդեցին և հասկցան թէ ուրիշներ ալ իրենց պէս համբոյրներով պատուուած էին պատուելիին կողմէ։ Հետեւանքը՞. հետեւանքը սա եղաւ որ իրենց ծնողներուն գացին գանգատեցան, և այս վերջինները դէմ ելան պատուելի հովիւին որ տարակոյս չկայ, կը սիրէ իր նմանները, և մանաւանդ կ'ապացուցանէ դայն բանիւ և... գործով։

ՍԻՐԱԼԻՐ ՀԱՄԱԶԱՑՆՈՒԹԵԱՆ ԶՈՀ ՄԸ. — Կը յիշուի թէ անցեալ օգոստոսին մէջ Ֆրանսայի նաւատորմը այցելեց Անգլիոյ Բօրթսմութ նաւահանգիստը։ Այս նաւատորմը կազմող մարտանաւերէն Ժօրէկիպերի մարտանաւուն նաւաստիներէն մին, Ռուս անունով կապոյտ բահկոնաւոր մը, որ խարտիշագեղ անգլուհիի մը սիրուն ետ մնացած էր Ֆրանսայի նաւատորմին Բորթսմութթէն մեկնած ատեն, պատերազմական ատեանը քաշուելով երեք ամսուան բանտարկութեան դատապարտուեր է։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ 25 Սեպտ. — Կը ծանուցուի թէ հաշտութեան դաշնագիրը զեկուցուելէ ետքը Անգլիոյ նաւատորմը այցելութիւն պիտի տայ Ճաբոնի։

ՊԵՐԼԻՆ.—Մ. Վիթթէ Ռոմինթէնի դղեակին մէջ Գերմանիոյ կայսեր այցելէ ետքը Բեռլերսպուրկ ուղեւորեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Անգլիոյ կառավարութիւնը որոշեց նաւային կայաններ հաստատել Սիսկափուրի մէջ։

ԲԱՐԻԶ.— Իշխան Բատոլին և Տքդ. Բօզէն տեսակցեցան վարչապետին հետ։ Կէս պաշտօնապէս կը հաւաստուի թէ Մ. Բուվիէ պատանդց որ կարելի եղածին չափ չուշացով որոշուի դեսպանորդուրդին գումարման թուականը։ Միւս կողմէ, Արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ կը հերքուի առտուան թերթի մը այս լուրը թէ Տքդ. Բօզէն առաջարկեր է որ դեսպանորդուրդ չգումարուի, և Ֆրանսա, Գերմանիա ու Սպանիա համարձակաբար ձեռնարկեն պէտք եղած միջոցները, Մարոքի մէջ իրենց շահերը պաշտպանելու համար։

—Պատերազմական նախկին նախարար Մ. Դաւէնեռադ յանկարծ մեռաւ։

—Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ կը ծանուցուի թէ Մ. Վիթթէ կարճ պիտի կապէ այցելութիւնը Պերլինի մէջ։

—Դանճէրէ կը հեռագրուի Հալիսի թէ Էմիրին զօրքերը Այն Տալիայի մօտ ընդհարում ունեցան ֆիւտորներու հետ, որ կ'երեւի թէ աւազակպետ Էրէսուլիի խումբին կը պատկանէին։ Զիւորները հրացանաձգութիւնէ մը վերջ ի փախուստ դարձան։ Էֆիրին զօրքերը օգնական ոյժեր ստացան։

ՆԻՒ ԵՕՐՔ.—Կառուն Բօմուրա ապաքինեցաւ, և երէկ առաջին անգամ ըլլալով դուրս ելաւ։ Կը յուսայ շրջեքաբերի մեկնիլ։

ՊԵՐԼԻՆ.—Իշխան Պիւլով ընդունեց Մ. Վիթթէն։

ՎԻՆՆԱ.— Թրեմենպլաթ խոսիւ կը հերքէ Պէլգրատէն հաղորդուած այն լուրերը թէ Աւստրիոյ քաղաքականութիւնը համապատասխան եղած չըլլայ Ռուսիոյ շահերուն։ այդ զրոյցները իբրեւ պարզ յերիւրանքներ նկատուելով մինչեւ հիմա չէին հերքուած։

— Ձիրաքի կոմսը մեկնեցաւ՝ յայտարարելէ յետոյ թէ իր պաշտօնը ատրամ է։ Տագնապը նոյն վիճակին մէջ կը մնայ։

ՄԱՏՐԻՏ.—Սպանիոյ թագաւորը Նոյ. 6ին Պէրլին պիտի այցելէ, վասն զի հիմա քաղաքն վերակած է Բրուսիոյ մէջ։ Սպանիոյ թագաւորը Պէրլինէն ետքը Վիէննա ալ պիտի այցելէ։

ՊԷԼՖԱՍԹ.—Լորտ Տէրբի, Բրիքքէն հարիւրապետն և իր կնոջ հետ, առագաստ որներու նաւարշաւի մը կը մասնակցէր, երբ յանկարծական փոթորիկ մը նաւը շրջեցաւ, սակայն մէջը գտնուողները կրցան նաւին կառչիլ, մինչեւ որ ուրիշ նաւ մը օգնութեան փութալով զանոնք ազատեց։

ԲՕՌ-ՍԱՑԻՏ.— Սիւէզի ջրանցքի Հնկերութիւնը որոշեց խորտակել Զաքամ շրգենաւը որ Սիւէզի ջրանցքի մէջ խրած է և անցուդարձին արգելք կ'ըլլայ. բայց կրնայ ըլլալ որ ջուրի ճամբան մնասուի։ Այսու հանդերձ Ընկերութիւնը ամէն միջոց ձեռք կ'առնէ՝ ջուրի մատակարարութիւնը ապահովելու համար։

ՄԻԼԱՆ.—Նաւաշնացութեան համաժողովին բացումը կատարուեցաւ Իտալիոյ թագաւորին և թագուհիին ներկայութեանը։ Ներկայ էին նաեւ նախարարները, բազմաթիւ երեսփոխաններ, տեղական իշխանութիւնները և 36 երկիրներու ներկայացուցիչներ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

26 Սեպտեմբեր 1905

Ֆրանս.	3%	(3% Français)	99 65
Ռէժի		(Tab. Turcs)	414 —
Օսմ. Միացեալ		(R. Nv. Unif.)	91 15
Երկաթուղի		(Lots Turcs)	137 —
Ֆանդ Օթթ.		(Banque Ott.)	609 —
Ֆրանսական		(Transvaal)	82 —

ԾԱՂԻԿ կանանց յատուկ չաքաֆ թերթին առաջին թիւին երկրորդ տարեգրութիւնը հրապարակ կ'ելնէ այս իրիկուն։ Երկրորդ թիւը որ ճոխ և գեղեցիկ պարունակութիւն մը ունի, վաղը պիտի հրապարակ ելնէ, ըստ սովորութեան։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը երէկ առաւ նախագահեց Սկիւտար եէնի Մահալլէի Ս. կարապետ եկեղեցիին արարողութիւններուն և յետոյ պէրֆիմասա քարոզ մը խօսեցաւ։ Ն. Սրբազնութիւնն երէկ իրիկուն ուղղակի Բեբա իր ընակարանը գնաց և այսօր կ'ընդունայ Պատրիարքարան։

ԷՏԻՐՆԷԻ ՀՐԿԻԶԵԱՆՆԵՐԸ. — Ղամպուլի Էտիրնէի թղթակիցը հեռաւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ Էտիրնէի հրդեհէն Հայ հասարակութեան կրած վնասներուն վրայ.—Հայոց տուներէն այրած են 305 տուն, եկեղեցին՝ իր երիցատունով, առաջնորդարանը, աղջկանց եւ մանչերու վարժարանը։ Այս 305 ընտանիքներէն, 105ը, բաղկացած 346 հոգիէ, յետին ծայր թշուառութեան մատնուած են, արժանի գթութեան։ Իր առաջին օգնութիւն, տեղւոյն թաղապետութիւնը յատկացուց օրական հացագին։ Ցուսալի է որ կառավարութեան այս գթառատ ընթացքէն օրինակ պիտի առնէ նաև հանրութիւնը եւ նպաստ պիտի փութացնէ։ Այրածներէն 32 չէնք եւ բաղնիք մը ազգային կալուած էին, շուրջ 3500 ոսկի արժողութեամբ։ Ասոնց եկամուտը յատկացուած էր եկեղեցիին, առաջնորդարանին եւ վարժարաններուն ծախքերուն, ինչպէս նաև կարգ մը կարօտեալներու։ Այս 33 կալուածներուն վրայ աւելցնելու է նաև հեռաւեալ վնասները։ 3000 ոսկի եկեղեցիին չէնքին համար։ 800 ոսկի յարդարանքներուն եւ իրեղէններու արժէքը։ 1500 ոսկի՝ երկաթե վարժարանը, 1000 ոսկի առաջնորդարանը՝ առանց կահկարասիքի եւ 1500 ոսկի երիցատունը, ուր կը գտնուէր մասնաւոր դարան մը որ 500 տարուան հնութիւն ունեցող արժէքաւոր 33 կտոր եկեղեցական ձեռագիրներ ունէր, ի մէջ այլոց։ Ուրեմն հայոց հասարակային վնասն է 11,300 ոսկի, չապահովագրուած, բայց ի վարժարանէն որ 18,000 ֆրանքի ապահովագրած էր Իւրպէն ընկերութեան։ Հրդեհին վնասներէն ետք, Էտիրնէի հայերը նիւթական անկարողութեան մէջ կը գտնուին վերաշինելու իրենց եկեղեցին ու դպրոցը, որոնք անհրաժեշտ են իրենց։ Դիւրակացները չուրջ 200 ընտանիքէ բաղկացած, չպիտի կրնան ի գլուխ հանել այս գործը, քանի որ հրը. գեհէն իրենք ալ առաւել կամ նուազ վնասուած են։ Հետեւաբար պէտք ունին օժանդակութեան և ձեռնտուութեան։

ԳՈՒՄՈՒՇԽԱՆԷԻ Դարբի Թաղ. խորհուրդը տեղւոյն վարժարանին մանկապարէզի մէկ կարեւոր պէտք. լրացուց, գեղեցիկ երգեհոն մը ծախսառնելով։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Պատ. Փոխանորդ Տ. Եղիշէ Մ. Վ. Զիլինկիրեան երէկ Պատրիարքարան երթալով այցելեց Փոխանորդ Սրբազանին։

ՊԱԼԸԴԼԻԻ Ազգ. Դերեզմանատունը Մեսչիտոյի տոթիւ ներկայ գտնուող մը կը գրէ մեզի թէ, նոյն օրը մայրաքաղաքիս գրեթէ ամէն եկեղեցիներէն մէկ մէկ քահանայ կը գտնուէր հոն և մինչեւ 30 հատ համրած է անոնցմէ, ինչ որ պատկառելի թիւ մըն է, երբ լաւ գիտենք թէ, քահանաները միայն այդ տեսակ դրամական պարագաներու մէջ է որ կը մեկնադին։ Առնց մէջ եղէ կան իրապէս կարօտներ՝ բայց կան սակայն անանկներ ալ որոնք հիւանդ կը ձեւացնեն ինքզինքին երբ մահամերձի մը հաղորդութիւն հասցնել պէտք ըլլայ և կամ անանկներ, որոնց գաւակները բաւական դիրքի տէր վաճառականներ են և տէր են մէկ քանի հասութաբեր կալուածներու։ Քահանայական կարգին և օգնական երբեք պատիւ չեն բերեր այս տեսակ դէպքեր և մէկ քանի դուրուշի համար ելլալ ու այս կամ այն գերեզմանատունները երթալով թափառիլը պարզապէս մուրացկանութիւն է։

ՆԻԿՈՄԻԴԻՈՅ եկեղեցիին կանոնաւոր երգեցողութեանց հոգ տանելու համար այս անգամ տեղւոյն Ս. Առաջնորդ Հօր հաւանութեամբ և երաշխաւորութեամբ Ցակոբ էֆ. Զարգեանի դպրապետութեամբ դպրաց դաս մը կազմուած է հեռաւեալ կերպով. — Տեարք՝ Աբրահամ Կ. Կոստաճեան (Ատենապետ), Մելքոն Ղազարոսեան (Ատենադպիր), Ցակոբ Ղազարոսեան (քարտուղար), Խաչիկ Աճէմեան (համարակալ), Օհաննէս Տէր-Ներսէսեան (Դռնապետ), Բենիամին Թիրեաքեան (հաւաքիչ) և Զարեհ Բէօր-Իօհէլրեան ու Գրիգոր Կիրակոսեան (անդամ)։ Այս նորակազմ դպրաց դասուն յանձնուած է նաև շաբաթական եռանդեան և լուսաբարին պաշտօնական հոսոյթները։ Առաջնորդը կիր. օր հանդիսաւոր կերպով Պատարագ մատուցանելով քարոզած է, որմէ վերջ Առաջնորդ. Փոխ. Տ. Վահան քհն. Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ ղրկուած չրջաբերականը կարդացած է։ Նորակազմ դպրաց դասն ալ առաջին անգամ ըլլալով երգեցողութեանց սկսած է։

ՀԱՑ - ՀՌՈՄԷԱԿԱՆՆԵՐԷՆ.— Սագըզ Աղաճի Կ. Պատրիարքական փոխանորդի պաշտօնը, Տ. Արփիարեան Դերապայծառի մահնելովը թափուր մնացած ըլլալով, Վարչական Ժողովը իր վերջին նստին մէջ Պատրիարքի փոխանորդ ընտրեց Տ. Գէորգ Ծ. վրդ. Աբէլեանը, իսկ Կ. Պատրիարքական փոխանորդին ընտրութիւնը Սինոդականներու Ժողովին վերաբերեալ ըլլալով, առ այժմ յետաձգուեցաւ։

—Սաքսոնիոյ թագաւորին եղբայրը Մաքս գերապայծառ առջի օր, Սագըզ Աղաճի Պատրիարքանիստ եկեղեցին այցելեց ու ներկայ գտնուեցաւ արարողութեանց։ Ապա այցելութիւն տուաւ Կ. Պատրիարք Տ. Սապպաղեան Սրբազանի որ սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրաւ յարգելի Մօնսէնեօրին։

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

ԲԵՐԱ, 9/22 Սեպտ. 905

Տէր Խմբագիր,

Զի զարմացայ երբ պատ. թերթիդ սիւնակներուն մէջ ուշի ուշով կարդացի Դագաղ մը որ չիգար խորագրով յօդուածը որ թաղական աղայի մը իւղկիւզարուքիւնը կը մատնանշէր, երբ քանի մը օր առաջ աւելի ծիծաղաշարժ եւ զաւեշտական դէպքի մը լուրը առի քանի մը ականատեսներէ։ Այս բանը տեղի ունեցած է Բերայի կողմերը ուր դուք եւ սիրելի Մանզումէի ընթերցողներն ալ պիտի զարմանան երբ պատիւը ունենան Պատ. թերթիդ մէկ սիւնակին մէջ հրատարակուած կարդալ՝

ԴԱԳԱՂ ՄԸ ՈՐ ԿՈՒԳԱՑ ԲԱՑԱ

ՔԱՀԱՆԱՅԻ ԵՒ ԴԱՊԻՐԲ ՉԵՆ ԴԱՐ

Ննջեցեալը մանկամարդ ցիկին մըն է որ քանի մը օրուան մէջ տաժանելի հիւանդութեամբ կը յանձնէ իր հոգին (Լատ. Ե. Թ.) ժանտատենդի ճիրաններուն։

Ննջեցեալին մայրը, եղբայրը, քոյրը եւ համայն ազգականներն ու բարեկամները ամէն ջանք ի գործ կը դնեն մեռելական հանդէսը չքեղ, փառաւոր եւ վայելուչ կերպով կատարելու համար։ Ուստի զործունեայ մարդոցմէ մէկ քանին ուղղակի չունչերնին մօտակայ եկեղեցւոյն պաշտօնեաներուն քով կ'առնեն եւ առանց ժամանակ կորսնցնելու գործողութեան կ'սկսին, թէպէտ եւ առաջին անգամ փոքրիկ սենեամանուքիւն մը կը ծագի մէջերնին սակայն քիչ յետոյ չնորհիւ թաղին մէկ բարեպաշտ քահանային, որուն անունը տալ աւելորդ կը համարիմ սուլթի կը կոպեն եւ գործը սաղլամ ըլլալու համար դրամներն ալ ուամ տուամ կը վճարեն հեռաւեալ օրը այն ինչ ժամուն փառաւոր արարողութիւնով մը (Y compris քահանայք, վարդապետք, դպիրք և այլն) կատարելու մեռելական հանդէսը։

Դիտելիք եկուր տես որ հեռաւեալ օր որոշեալ ժամուն ամէն բան պատրաստ, ննջեցեալին ազգականները ու պարագաները յուզուած սիրտով լալով ողբալով, ժողուուած ննջեցեալն մօտ, կ'սպասեն ու կ'սպասին, բայց... ո՛չ եկող կայ ո՛չ ալ գացող։ Կ'անցնի ժամ մը, երկու, երեք, ի զուր, քահանայի, տիրացուի եւ ոչ իսկ ժամկոչի անուն անդամ կայ։

Վերջապէս մօտակայ փողոցին վարի անկիւնէն բարեպաշտ, խղճամիտ, ուղղմտա, կորովամիտ եւ քիչ շատ ալ խաբուբ սեպուող, մէջքնասակ թոմբռկած այտերով, կորաքամակ ձերմակ մազերով քահանայի մը գալուստը կը տեսնուի, որ չվարանիր ուղղակի չունչը առնել մօտակայ նպարավաճառի մը խանութին առջեւ ուր 50է աւելի հայեւ օտարազգիներ խմբուած էին, ննջեցեալին ետեւէն երթալու համար, թերեւս քիչիկ մըն ալ լալու համար ու կը յայտարարէ թէ «ուղղակի Պատրիարքանոցէ կուգայ եւ այնպէս հրաման ստացած է որ մեկ աւելի բահանայ չկրնար յուզաւորութեան արարողութեան մասնակցիլ»։

Ներկաներէն մին միջամտելով կ'ըսէ թէ.—Տէր հայր, առանց բան կ'ըլլայ մի եա, մենք երէկ գացինք եկեղեցի ամէն բան կարգադրեցինք, այս ինչ քահանան ալ ներկայ էր (որուն անունը ալ աւելորդ կը համարեմ ընթերցողներուն երբ ըսեմ որ ամուսնական միջնորդութիւններով ալ կ'զբաղի(*)) պէտք եղածէն աւելի դրամներն ալ վճարեցինք, պոլ պոլ։

—Էֆէնտիմ, ես անանկ պոլ բաներ մարիկ չեմ կրնար ընել, (ու ճակտին քրտինքը սրբելով ձայնը աւելի կը բարձրացնէ նպարավաճառին խանութին առջեւ) չըլլա՛ր, չըլլա՛ր, մէկ խօսքով չըլլա՛ր, ե՛ս անանկ հրաման ունիմ, մէկ բահանայ միայն, դուք որի՞ հետ կը խօսիք կոր։

—Բայց Տէրհայր, դուն իմ աչքս ադեկ մը նայէ, ես ան քու գլուցածներէդ չեմ, ցոլմա չեմ կրլեր, ասոր նման քանի՞ քանի՞ ննջեցեալներ հանդիսաւոր կերպով վերցուած են, բերանս բանալ մի տաք փողոցին մէջտեղ, (էյ դուն ալ բացառութիւնները յարգելի են) դուք չէ՞ք այնինչին կինը (կարգացողը կը հասկնայ ինչ ըսել կ'ուզեմ) վարդապետներով, քահանաներով վերցուցիք։

—Այո՛, բայց անիկա 2—3 տարիի չափ ամուսինէն հեռու կ'ապրէր, հասկըցա՞ր (պատ. քահանային փողոցին մէջ այս տեսակ անվայել խօսքերով խօսելուն ինչ մրցանակ կ'ուզէք տուէք) եւ իր մահուան մօտ մեղայի գալով, հաղորդուած է, նորէն թէսլիթի եկած էր։

Ուրիշ մը.

—Էյ պանա պաք լաբաղ էֆէնտի, օրը իրիկուն կ'ըլլայ կոր, ասոր վերջ մը տանք։

—Ես սկզբունքի տէր մարդ եմ, որոշումս տուի Մէկ ԲԱՀԱՆԱՑ, Մէկ...

—Հասկցայ, հոս եկուր, հո՛ս, հասկըցայ ինչ ուզելդ (ու քահանային ձեռքէն բռնելով նպարավաճառին խանութէն ներս կը քաշէ ուր քիչ յետոյ քահանային կոմը ըլլալով ձեռքերը կը չփէ ու խանութին դռան առջեւը կելլելով, չորս դին մէկ քանի անգամ աչք պտտցնելէ յետոյ, հրաման կ'ընէ որ երթան եկեղեցին իմաց տան որ ննջեցեալը պիտի վերնայ, եւ դան.

—Պռավօ, Տէրհայր,

Ու քիչ յետոյ այդ քահանային հրամանին համաձայն ննջեցեալը փառաւորապէս կը վերցնեն։

* * *

Վերոյիշեալ երկու քահանաները կ'երեւի թէ դեռ իրենց յօդուածը առած չըլլալով եւ կամ կերածնին չկըրնալով մարսել տակաւին, երէկ իրիկուն (ուրբաթ) թաքսիմի մուհալլեպիճիին խանութը փառաւորապէս նստած իրարու մուհալլեպի կը հրամցնէին, թերեւս ստամոքսներին չակելու ուրիշ եղանակ պատառներու համար։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՐԷՍՄԻ

ԹԷՎՃԻՇԱՔ

Ալմանիատա վաղը Համպուրգ պաշէՀպենպերիկինէ՝ Դարտիֆ չէՀպէնեէրի բիֆ. Իպրահիմ Հագդը պէյ թային պուլրուլմուշ տըր։

ՆԸՇԱՆ

Էվգաֆը Հիւմայուն նէզարէթը ճէլիւէի սէր վէզնէտարը սատատ. Խալտի էֆէնտիյէ իւշիւնճիւ բիւթպէյէն Մէճիտի Նըշանը զիշանը իհսան պուլրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՀԱՆԴԷՍ ՄԸ.— Հանդիսաւոր արարողութիւն մը կատարուեցաւ անցեալ ուրբաթ օր Քարաճա Հիսարի մզկիթին մէջ, ուր օսմ. հարստութեան հիմնադիր Սուլթան Օսման Խան Գազի իր անկախութիւնը հռչակեց։ Ժամանակաւ Սուլթան Օսմանի հօր Էրթողրուլի կողմէ վարուած Քարա-Թէյլիի հին աշիրէթին պետ Հաճի Պէքիր Սաադ պէյի հրաւէրով Էսկիշէհիրի գայմագամ Ճէմիլ պէյ, բազմաթիւ պետական, զինուորական և քաղաքային պաշտօնատարներ, աշիրէթին երեւելիները և խուռն բազմութիւն մը Քարաճա Հիսար գացած էին ներկայ գտնուելու համար արարողութեան։ Ուրբաթի աղօթքներէն և ընթերցումներէն ետք, մասնաւոր աղօթքներ կարդացուեցան Սուլթան Օսմանի հոգիին համար, Վեհ. Սուլթանին արեւշատութեան և ամէն տեսակ վիշտերէ և պատահարներէ զերծ մնալուն, Օսմ. բանակին պատմական էջերու մէջ յիշատակելի յաղթապանծ յաղողութեանց, Օսմ. երկրին ամէն տեսակ պատահարէ պահպանութեան և կայս. հպատակներուն բարօրութեան համար։ Արարողութիւններէն ետք անուշեղէններ և օշարակներ հրամցուեցան բոլոր ներկաներուն, ինչպէս նաև թափօր կազմած զինուորներուն։ Սեւոյ Մուֆթին, մզկիթին բակին մէջ աղօթեց Վեհ. Սուլթանին կենաց համար, որուն ձայնակցեցան բոլոր ներկաները և զինուորները երեք անգամ «Բաշիսաղիրմ չօգ եաշա» գոչելով։ Աշիրէթին պետ Սաադ պէյ սեղան մը տուաւ բոլոր Քարա-Թէյլիի աշիրէթին մարդոց, ներկաներուն և զինուորներուն, և ժամը 9ին ամէն ոք ցրուեցաւ իր տեղը։

ԹԵԹԵՒԱՋԷՆ ՀԵՏԵԼԱԳՈՒՆԴԵՐ.— Կայս. Գրդ. զօրաքանակէն թեթեւաշէն հեծելազօրաց երեք գումարտակ ճամբայ հանուած էին Նէմչէնի օսմ. զորութեանց միանալու համար։ Այս գումարտակները Միւր Ալի պէյի հրամատարութեամբ սեպտ. 7ին Սամսա ժամանեցին։

ՇՈՒՏՐԱՑԻ ՆԱՀԱՆԴԸ. — Կայս. թիկնապահ Մուսթաֆա Նուրի փաշա որ Շքոտրայի կուսակալ և զինուորական հրամատար կարգուած էր, անցած շաբաթ իր պաշտօնատեղին ժամանեց և ընդունուեցաւ տեղական իշխանութեանց կողմէ։ Իր պաշտօնը հաստատող կայս. Ֆերմանը մեծահանդէս կարդացուեցաւ ի ներկայութեան քաղաքային և զինուորական իշխանութեանց, հիւպատոսներուն և երեւելիներուն։ Կայս. Ֆերմանը կը յանձնարարէ նոր կուսակալին խղճմտութեամբ գործադրել օրէնքները, յանախակի քննական պտոյտներ կատարել և միշտ հսկել որ ժողովուրդը արդարութեամբ և ուղղամտութեամբ կառավարուի։

ՊԷՆԿԱՋԻՒ ԳԱՒԱՌԱԿԸ.— Կայս. թիկնապահ և Բանկալթիի Զինուորական բարձրագոյն վարժարանին ուսուցիչներէն զոր. Հիլմի փաշա կառավարիչ և զինուորական հրամատար կարգուեցաւ Պէնկազիի։ Հիլմի փաշա Կայս. Պալատ երթալով իր չնորհապարտութիւնը մատուց, իրեն վստահուած պաշտօնին համար։

ԳԵՐՄԱՆ դեսպան Պ. Մարշալ որ Եւրոպա գացած էր, ուրբաթ օր Պոլիս կը հասնի ընտանիքին հետ, ռումանական չոգենաւով։

ԲԱՐԻԶԻ ՕՍՄ. ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԸ. — Բարիզի օսմ. դեսպանատունը որ Բրէզպուրկ փողոց կը գտնուէր, պիտի փոխադրուի Վիլժիւսթ փողոց, 33 թիւ Սրիցէր մեծ չէնքը։ Այս չէնքը սեփականութիւնն է Պառոն Բէօ լա Ֆէրթէի և ասկից առաջ հոն կը բնակէր Ամերիկայի նախկին դեսպան զօրավար Հօրաս Բորթէր։ Սեփականատէրը թաղուց Սրիցէրի հաւաքածուներէն մաս մը, նկարներ, զիներէններ, կիտուածագործներ և զանազան գոյքեր, դեսպանատան յարդարանքին համար։ Այս նոր դեսպանատան մէջ է որ դեսպանը Հոկտեմբեր 3ին պիտի տօնէ Վեհ. Սուլթանին Մենդեան տարեդարձը։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Պարսկական կառավարութիւնը Առիւծ և Արեւ պատուանշանին Ա. կարգը տուաւ Առողջապահական խորհուրդին անդամ Նամրգ պէյի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց անոր գործածութիւնը։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԻՒ վարչութեան ֆըրանսացի պատուիրակ հրամատար Պէրժէ երէկ Պոլիս ժամանեց Արեւելեան Ճեպընթացով։

ԿԱՑՍՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ. — Մաքսային վերատեսչութիւնը հրատարակած էր իր 1316 տարուան գործառնութեանց մէկ վիճակագրութիւնը, որուն ամփոփումը բրած էինք։ Ասկից կը հասկցուէր թէ 1316 տարուան մէջ մաքսային հասոյթները 1315 տարուանէն պակաս եղած էին։ Սապան մաքսային գործառնութեանց մասին քաղած տեղեկութիւններուն յենլով կ'ըսէ թէ յաջորդ 1317 տարիին հասոյթի պակաս չկայ, ընդհակառակը նախորդ տարիներու բաղդատմամբ արտածութիւններն ու ներմուծութիւնները աւելցած են։ 1318ին աւելի եւս չատցած են և 1319ին բոլորովին աւելնալով, հասոյթները 200,000 ոսկիի յաւելում մը ունեցած են։

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Հարցուած էր ձեռնհաս պաշտօնարանին թէ առուծախի և Իմթիազի Իլմուխաբէրները, իրը աղերսագիր նկատուելով պէ՞տք է ենթարկուին արձանագրութեան տուրքի (բայիթի)։ Պատասխանուեցաւ թէ այդ տուրքը միայն աղերսագիրներու համար է և ատկէ զատ ուրիշ գրութիւններէ պէտք չէ գանձել։

ԱԹԻՆԻՒ ռումէն դեսպան Մ. Բաքինիու որ երկու երկիրներուն յարաբերութեանց խզման հետեւանքով մեկնած էր, առջի օր Պոլիս ժամանեց Ա. քարտուղարին հետ։ Պոլսոյ ռումէն դեսպանատան պաշտօնեաները դիմաւորեցին զանոնք։ Մ. Բաքինիու երէկ առաւ մեկնեցաւ Բէօսթէնէի ճամբով Պուքրէշ։ Դեսպան Մ. Լահովարի եւ պաշտօնեաները ողջերթ մաղթեցին։

ՇՈՒԵՆԱՒԱՑԻՆ ՆՈՐ ԳԻՏ.—Ռումէն չոգենաւային ընկերութիւնը Բէօսթէնէի, Պոլսոյ և Իզմիրի միջեւ չոգենաւային կանոնաւոր երթեւեկ մը պիտի հաստատէ։ Այս նոր գիծին պաշտօնական բացումը պիտի կատարուի առաջիկայ երկուշաբթի օր։ Ռումէն հանրօգուտ չինութեանց նախարար Մ. Կրատիսթանու և չոգենաւային ընկերութեան անօրէն գնդապետ Քօանտա այս առթիւ Պոլիս կը հասնին մէկ երկու օրէն և Իզմիր կը մեկնին ռումանական «Բէկէլէ Քարոլ» չոգենաւով։

* Ռումէն չոգենաւային ընկերութեան «Բրէնսիբէզա Մարիա», «Բէկէլէ Քարոլ» և «Ռօմանիա» չոգենաւերուն մէջ անթել հեռագրի գործիքներ հաստատուեցան։

ՃԱՄԲԱՆՆԵՐԸ. — Պիթլիսի մէջ մեծ պողոտայ մը չինուեցաւ որ կոչուեցաւ Համիտիյէ։ Այս նոր ճամբան չարուն նակութիւնն է Պիթլիս քաղաքը Տիարպէքիրի և Էրզրում միացնող զինուորական ճամբուն։ Պիթլիսի չրջակայքը Սէյլաք ըսուած տեղը զինուորական կայան մը հաստատուեցաւ։

* Կէմլէյիկ-Գրուսա-Լինկէկօյ ճամբուն աշխատութիւնները աւարտեցան և բացումը կատարուեցաւ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ. — Օլբրի գաւառակին մէջ սպասնուեր է պուլկար աւազակ մը՝ Պրէժանը Արսօ անուն։ Ունցան չաբաթ առտու Մանասթիրի Սքոչիվիր գիւղին մօտերը զինուորական ջոկատի մը և աւազակներու խումբի մը միջեւ ընդհարում մը կատարուելով, 6 աւազակներ ողջ ձերբակալուեր են։ Մանասթիրի կայրէ գիւղին զինուորական ջոկատին սպան ձերբակալեր է Նէսթօ Բաքթաչով, Թատոր Միրէչ, Բազման Միսօ, Օմիքօ Ֆէտան և Մէթրէ Շամթ Տէպրէճէ անուն անձերը, որոնք դատական պաշտօնեաներուն յանձնուեր են։ Ասոնք աւազակներու հետ հաղորդակցութիւն ունեցած ու տուներնուն մէջ արգիլուած զէնքեր գտնուած են և իրենց այդ արարքը ծածկելու համար, 30 ոսկի կաշառք առաջարկած են։

ԾԱՂԿԱՆԻՏԻ ՇԻՃԱԴԵՂ.— Բժշկական վարժարանի ախտաճանաչութեան ուսուցիչ և պատուաւոր ճիւղին տնօրէն Բիֆթթ Հիւսամէտտին փաշա չիճադեղ մը պատրաստած էր, ծաղկաթի ամէնէն ծանր չրջանը թեթեւցընելու համար։ Այս չիճադեղը քննելու և փորձելու համար յանձնաժողով մը կազմուեցաւ Բժշկական վարժարանին մէջ։

ԿՆՏԱՂԱՐՈՒԹԱԿԱՆ դարմանատուն մը պիտի հաստատուի Երզնկայի մէջ։

ՁՈՒԿԵՐԸ. — Վերջին օրերու հիւսիսային հովին և անձրեւին հետեւանքով ձուկերը սկսած են Սեւ Ծովէն ներս մանել։ Նեղուցէն դուրս գտնուող «ալամանա»ի նաւակները տեսնելով որ Բալամիթի ձուկերը դէպի Բիլիոս կ'երթան, առանց կարեւորութիւն տալու հովին սաստկութեանը, իսկոյն դէպի հոն փութացեր են։ Նաւակներէն մէկը յաջողեր է քանի մը հարիւր ոսկիի ձուկ որսալ, իսկ մնացեալները քիչ մը բան որսացեր են։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ կողմէ արձակուած հրամանագիրներու համաձայն, թաղապետական չրջանակներու պաշտօնեաները Պոլսոյ բոլոր պանդոկները, խաները, ճաշարանները, սրճարանները և այլ այդ կարգի վայրերը այցելելով, առողջապահական կանոնները գործադրել կուտան, և փոած պտուղներու եւայլն վաճառումը կ'արգիլեն։

ՇԻՐՔԷԹԻ վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ 7726էն 7735 թիւ իր 10 բաժնեթղթերուն առժամեայ մուրհակը կորսուած ըլլալով նոր մը տրուած է, որով հինը անարժէք է։

ՕՍՄ. ՊԱՆԵԱՅԻՆ ԵՒ ԲՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷԻՆ բոլոր ճիւղերը գոց պիտի ըլլան այս չաբաթ 17/30 Սեպտեմբեր։

ՕՐԻԱՆ ՊԱՆԷՒ գրասենեակները գոց պիտի ըլլան Սեպտեմբեր 30 չաբաթ և Հոկտեմբեր 9 երկուշաբթի օրերը։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

ՏԱՏԱՐԱԿ ՄԸ ՈՐ ԲՈՑՆԷՆ ԿՐ ՓԱԽԶԻ.—Տատարակ մը, անունը ու ազգանունը հոգի, հաղիւ 17—18 տարեկան, դժբաղդութիւնը կ'ունենայ կորսնցնելու իր սիրասուն մայրը եւ ընտանեկան այս կորուստէն ազդուելով, կը մղուի մը. խիթարութիւն փնտռել մայրականէն տարբեր սիրոյ մը մէջ, որուն հեշտայնիկ զգայնութիւնը կ'արթնցնէ իր մտաղ սիրտին մէջ եւ բաւախնդներ։ Երիտասարդ մը, բայց ո՛չ, սխալ, պատանի մը, դեռատիպիթ ու նորահաս, իր անվերջ հեռացնդումներով կուգայ պակասած տեղը գրաւել աղջնակին սրտին մէջ։ Օրեր, չաբաթներ կ'անցնին, ակնարկները աղջիկներու կը վերածուին, աղջիկները տեսակցութիւններու, և վերջապէս կը հնչէ վճռական ժամը, ուր երկու սիրակցորդ տատրակներ կ'ուխտեն յաւէտ անբաժան մնալ իրարմէ։ Դժբաղդութիւն սակայն. պատանին, բացի արտաքին հմայիչ դէմքէն ու օիխ երեւոյթէն, չունի ո՛չ հարստութիւն, ո՛չ դրամագլուխ և ոչ ալ շահաւէտ զբաղում։ Եւ սակայն օրիորդը որ ո՛չ մանրիքաքթիւրի վաճառատուն բանալու մտադիր էր, և ոչ ալ մեծ դրամատուն մը հաստատել, բոլորովին կը մոռնայ նիւթականին վրայ մտածելը, և ամուսնական միութեան մը համար բաւական դրամագլուխ սեպելով երկու սրտերուն միութիւնը, աշխարհի ամէնէն հարուստ մարդը կը նկատէ իր սիրոյ առարկան, և կը փարի անոր։ Մինչեւ հոս աղէկ։ Պատանին աղջկանը առջեւ գտած ընդունելութենէն քաջալերուած, և վստահ ըլլալով որ օրիորդին հօրը կողմէ ալ նոյնչափ համակրանքի պիտի արժանանայ, կը դիմէ անոր, և իր ամբողջ պերճախօսութիւնն ու չիքութիւնը ի հանդէս ածելով, կը յայտարարէ թէ աշխարհի ամէնէն երջանիկ մարդը պիտի ըլլար, եթէ պատիւ ունենար իր փեսան հռչակուելու։ Մոռցանք կարենամ ըսել թէ օրիորդին հայրը բաւական դիւրակեցիկ անձնաւորութիւն մըն է, և ընտանեկան աւանդութիւններն ալ յարգող։ Ուստի պատանեկին այս նորօրինակ ու դարասկիզբի առաջարկութենէն յանկարծակի եկած՝ նախ կ'զլխայի ու ետքը, նկատելով որ գաւազանը աւելի պերճախօս է սանկ պարագաներու մէջ, անմիջապէս ձեռքը կ'առնէ օրենեայ փայտը ու աղջկանը ամուսնական թեկնածուին վրայ կը յարձակի։ Պատանին սարսափահար հագիւ օձիքը կ'ազատէ, դրականապէս համոզուելով որ հայր ու աղջիկ միեւնոյն սիրտը չեն կրեր այս աշխարհիս մէջ։ Այս տիրոջը իր բարերար ազդեցութիւնը կ'ունենայ։ Երկու տատրակները կ'ստիպուին, իրենց գլխուն ճարը նայիլ ու պատանին առջի օր օգուտ քաղելով օրիորդին՝ տան մէջ առանձին գտնուելէն, կառք մը կը նստեցնէ զայն, և այսպէս, երկու տատրակներ կ'առաջնորդուին դրախտի կէսանքի մը սկզբնաւորութեանը։ Հիմա կը հաւատան թէ երկու կողմի ծնողներն ալ հաշտ աչօք չեն նայիր այս միացումին, որ սակայն առանց անոնց հաւանութեանն ալ բան մը չէ կորսընցուցած իր իրականութենէն։ Եւ վերջացնելու համար այս անուշիկ հովուերգութիւնը, ըսենք թէ երկու հերոսներն ալ Կեսարացի են, մէն Պէնոն և միւսը Սաթենիկ, երկուքն ալ Գուրգաբա, Լանկայի կողմէն։

ՔՐԷՏԻ ՖՈՆՍԻԷ ԷԺԻԲՍԻԷՆ

252րդ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

3% տոկոսաւոր պարտաթուղթերու

(1886ին հրապարակ հանուած)

15 ՍԵՊՏԵՄ. 1905

389,655 թիւը 50,000 ֆր. ծահած է

Իսկ հետեւեալ 25 թիւերը չահած են 1000ական ֆրանք.

7782	99811	187715	284725	338027	
30065	114732	194494	325218	343540	
33713	119306	214557	326853	379983	
67307	125927	277429	332863	386345	
70676	180780	281109	333374	391000	

31րդ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

3% պարզեւաւոր պարտաթուղթերու

(1903ին հրապարակ հանուած)

15 ՍԵՊՏԵՄ. 1905

428,901 թիւը 50,000 ֆր. ծահած է

Իսկ հետեւեալ 25 թիւերը չահած են 1000ական ֆրանք.

434545	459822	538932	617133	665161	
435105	477063	566208	633527	666414	
440905	520687	581978	654061	670610	
454438	521074	611449	661265	723943	
455278	527204	615593	663400	770296	

Վճարումները կը կատարեն՝ Գափրէի մէջ, ընկերութեան կեդրոնատեղին։ Ալէքսանդրիոյ, Իզմիրի և Պոլսոյ մէջ ալ Թրէսի Լիոնէի դրամատունները։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԷՐԼԻՆ, 26 Սեպտ. — Ֆրանսական դեսպան Մ. Պիխոնը՝ վարչապետ Պիւլով իշխանին յանձնեց Մարոքի ժողովին ծրագիրը ճիշտ այնպէս ինչպէս որ ընդունուեցաւ Բարիզի մէջ երկու բանագնացներէն։

ԲԱՐԻԶ.— Թանձէրէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ֆրանսացի պատուիրակ Մ. Բրնէ Թայանտիէ նոր դիտողութիւններ և պահանջումներ ուղղած է Մարոքի կառավարութեան ֆըրանսացի անասնաբոյժի մը դէմ բռնուած ընթացքին համար։

—Ֆուռնիէ գործակալութիւնը 5000 ֆրանք յանձնեց Բարիզի իտալական դեսպան կոմս Թորնէլլիի, իբր նպաստ Իտալիոյ երկրաշարժեալներուն։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

13/26 Սեպտ. 1905

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	Օ. Ո.	98.—
Երէկուան էն բարձր գինը	»	98.—
» էն վար գինը	»	98.—

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	Ֆր.	135 —
Երէկուան էն բարձր գինը	»	135 —
» էն վար	»	133.—
Շիրքէթը Խայրիէ		35.—
Օսմանեան Պանքա		615.—
Տէրքոսի Ջուրի ընկ.		244.—
Բարաի Կ. Պոլսոյ		517.—
Բրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն	Ա.	315.50
» « »	Բ.	270.—
Պանք Նաս. Կրէս.		431.—
Թրամվայի Բաժնեթուղթ		7.55
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո.	16.30
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ. Օ.	3.87
Լաւրիոն Ֆր.		53.—
Թրանսվալ »		83.—
Բէժիի պարտաթուղթ Ֆրանք		416.—
Ռուսական 4% 1901		94.95
Ճարոնական 4%		91 75
Սպանիական արտաքին		94.87
Անգլիական Քոնսոլիտէ	Ա. Ո.	89.50
Ֆրանսական Ռանթ	Ֆր.	99.32
Լ

սացուածէն աւելի յաջողեցաւ։ Ութսուն հոգի մասնակցեցան ցուցահանդէսին, 25,000 արհեստաւոր այցելեցին ու մէկ միլիոն ֆրանք աւելի արժողութեամբ ճառտարական գործիք ու մեքենայ ծախուեցան։ Ցուցադրուած իրերուն մէջ՝ ամէն տեսակ ճարտարութեան համար՝ ճարտարագործին աչխատութիւնը դիւրացնող, ժամանակն ու դրամը խնայելու նպաստող պարզ, աժան ու փոքր մեքենաներ կային, որոնց այդքան մեծաքանակ գնուելը կը հաստատէ թէ գործաւորը պէտք ունի նոր գործիներու, կը գնահատէ զանոնք և պիտի օգտուի միշտ անոնցմէ եթէ իրեն ներկայացուի։

Կաղաչարժ ու երկտրաչարժ 2—300 ոսկի արժող մեքենաներ կան։ Այս մեքենաները հայկայթելու համար մասնավարի դրութիւնէն զատ, աւելի բանաւոր միջոց մը գտած են։ Ճարտարագործները արհեստակցութիւններ կազմած են, որոնք ճարտարական մեքենաներ կը գնեն ու փոքր վարձքի մը փոխարէն տրամադրելի կ'ընեն ճարտարագործին երբ պէտք ունենայ անոր։ Բայց ատի ընկերակցութիւնները իրենք ստանձնած են մեքենաները վարելու եղանակը ճարտարագործին սովորեցնելու գործը, ու ներմուծուած նորութիւնները բացատրելու հոգը։

Ճարտարային գործերու հմուտ անձնաւորութիւններ կը կարծեն թէ այդ կատարեալ գործիքներուն, փոքր մեքենաներուն և զանոնք ծառայելու համար ձեռք առնուած միջոցներուն շնորհիւ քիչ առնէն գործիքի տեսակէտով փոքր ճարտարագործները հաւասար վիճակի մը մէջ պիտի ըլլան մեծ գործարաններու հետ։ Պիտի կրնան անոնց հետ մրցիլ, եթէ հետեւին իրենց միջավայրին յատկանիշական առեւտրական շարժումին և հետամուտ ըլլան իրենց գործին մէջ տեղի ունեցած ամէն գիւտերուն։ Որովհետեւ եթէ մեծ գործարանները իրենց կողմը ունին մեծ դրամագլուխի, մեծ ձեռնարկներու, աչխատութեան ստորաբաժանման առաւելութիւնները, փոքր ճարտարագործն ալ իր կողմը ունի ծախսից վերջին ծայր նուազութիւն, անձնական հսկողութիւն, գործելու առաւել. անկախութիւն, որոնք մեծ դեր կը կատարեն ճարտարային գործերու յաջողութեան մէջ։

Այս անձերու կարծիքը կրնանք մեր ճարտարագործին համար ալ ընդունիլ։ Ճարտարագործական փոքր մեքենաներու ծաւալումէն մեր ճարտարագործին ապագայ յաջողութեան համար ալ մեծ յոյսեր կրնանք սպասել։

Այս օրերս ներմուծուած հոլանտական կապերները բաղդատաբար ոչինչ նշանակութիւն ունին հագուստի, սընտուղի և այն ճարտարային արտադրութեանց հետ, զորս այնքան ատենէ ի վեր և անագին քանակութեամբ կը նեբածենք օտար երկիրներէ։

Երբ այս առթիւ ակնարկութիւն մը կ'ըլլայ մեր ճարտարագործին, իր ակար բազուկներով ցոյց կուտայ եւրոպական գործարաններու հսկայ մեքենաները, որոնք անագին դրամագլուխներով կը հաստատուին։ Բայց երբ հետազննեմ նոր ու փոքր մեքենաներով կը վերնայ այդ տարբերութիւնը, մեր ճարտարագործները պիտի չկրնան այսուհետեւ զիրենք արդարացնել։ Եթէ իրենք կամք ու ջանք ունենան, շատ դիւրաւ պիտի կրնան մրցիլ մեծ գործարաններու հետ, որովհետեւ իրենց տրամադրելի կայ առատ, ժամն ու ընտիր նախանիւթ մը, և իրենց արտադրութիւնները սպառելու պատրաստուած բազմութիւն մը։

Ա. ԳԱԼՓԱԳՃԵԱՆ

ԻՆՉ Է

ՀԱՇՈՒԵՅԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ՍՆՏՈՒԿԸ

ՇԱՔԱՐԻ ՎԵՐՋԻՆ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հակառակ սեղանաւորական հզօր աչակցութիւններու, շաքարի տագնապը կը շարունակէ և մանաւորապէս ֆրանսական հրապարակին վրայ շատ մեծ վնասներ պատճառած է։

Բարիզի մէջ տարւոյն սկիզբը շաքարի գինն էր 46 ֆր., մինչ այժմ 24 ֆր. է, այսինքն իբր 50 % պակաս։ Այս անագին տարբերութիւնը ո՛չ միայն վաճառականութեան, այլ շաքարը իբր նախանիւթ գործածող ճարտարարուեստներուն ալ վնասակար եղած է։ Ճակընդեղ մշակողներն ալ զոհ եղած են շաքարի տագնապին, որ կլիմայական բացառիկ պարագաներու հետեւանք չէ, այլ միմիայն շահադիտութեան գործ է։

Ուսի շաքարի վերջին տագնապէն ամէնէն աւելի վնասուող գործարանատէրերը որոշեցին հաստատել Հաշուեյարդարութեան Սնտուկ մը, որ առաջքը պիտի առնէ նմանօրինակ բոլոր տագնապներուն։

Բացատրենք թէ ի՞նչ է Հաշուեյարդարութեան Սնտուկը։ — Գնողին և վաճառողին մէջեւ միջնորդ հանդիսացող հաստատութիւն մըն է որ երկու կողմին հանդէպ կ'երաչխաւորէ վաճառման պայմանագրերու օրինական և ամբողջական գործադրութիւնը, բայց երկուստեք կը պահանջէ կարգ մը ապահովութիւններ փոխադարձ շահերու պաշտպանութեանը համար։

Այս Սնտուկներուն մեքենականութիւնը, ըստ երեւոյթին կնճռոտ, կրնայ սակայն շատ պարզ կերպով բացատրուիլ։

Առնենք օրինակի համար, շաքարի գործարանատէր մը որ Ցունուար կամ Փետրվար ամսոյ մէջ կը ծախէ շաքարի իր ապագայ արտադրութիւնը։ Կը հաշուէ որ կրնայ 20000 պարկ շաքար արտադրել և Հաշուեյարդարութեան Սընտուկին միջոցաւ կը ծախէ կենդիսարը 30 ֆր.ի, Հոկտեմբերին յանձնելի։ Այն ատեն Հաշուեյարդարութեան Սնտուկը պարկ գլուխ 1½ ֆր. այսինքն 30,000 ֆր. կ'առնէ գործարանատէրէն իբր եբաշխաւորութիւն յանձնումին գործադրութեանը համար։ Այս գումարը իբր աւանդ կը մնայ Սնտուկին մէջ։ Եթէ Փետր.էն մինչեւ Հոկտ. գինները իյնան, գործարանատէրին հոգը անգամ չըլլար։ Եթէ ընդհակառակը բարձրանան, Հաշուեյարդարութեան Սնտուկի վարչութիւնը կ'ըսէ գործարանատէրին.

—Դուք 30 ֆր.էն ծախեցիք և գիներն այժմ 33 ֆր.ի բարձրացան։ Եթէ չէք կրնար ձեր յանձնառութիւնը կատարել հանդէպ ձեր յաճախորդին, պիտի ստիպուինք ձեր տեղը մենք տալ նոյնչափ քանակութեամբ շաքար և այն ատեն պարկ գլուխ 3 ֆր. պիտի կորսընցնենք։ Ուրեմն տուէք մեզ այս գումարը իբր երաչխաւորութիւն։

Ծախողը կը վճարէ պահանջուած 3 ֆր.ը որ կը կոչուի մարժ։ Բանի՛ գիները բարձրանան, մարժն ալ նոյն համեմատութեամբ կ'աւելնայ։

Երբ յանձնումի պայմանաժամը լրանայ, տեսէք գործը ի՞նչ երեւոյթ կ'առնէ։

1.— Գործարանատէրը ի վիճակի է իր յանձնառութիւնները ապահովելու և շաքարը պարզապէս պիտի յանձնէ յաճախորդին որոշեալ գինով և այն ատեն Հաշուեյարդարութեան Սնտուկը գործարանատէրին կը վերադարձնէ աւանդը և մարժը փոքրիկ յաւելումով, որովհետեւ Սնտուկին ի պահ դրուած գումարները տոկոսաբեր են։

2.—Ընդհակառակն եթէ ծախողը ի վիճակի չէ իր յանձնառութիւնները կատարելու և ծախուած շաքարը յանձնելու, այն ատեն Հաշուեյարդարութեան Սնտուկը կը միջամտէ, օրուան գինով ծախու կ'առնէ շաքարը, կը յանձնէ յաճախորդին և տարբերութիւնը կ'առնէ գործարանատէրին վաճառած մարժէն։ Շաքարը ծախուած էր 30 ֆր.ի և յանձնումի պահուն գինը 35 ֆրանք է, որով 35—30=5 ֆր., մարժն է զոր գործարանատէրը յանձնած էր։

Ուրեմն Սնտուկին վարչութիւնը ի վիճակի կ'ըլլայ շաքարը նախապէս որոշեալ գինով յանձնելու յաճախորդին։ Այսպէս, գործերը տեղի կ'ունենան կանոնաւոր կերպով, յանձնումները կը կատարուին և միայն գործարանատէրը կը կորսնցնէ մարժը։ Ասիկա ալ խաղին և դիպուածին բաժինն է։

Հիմա տեսնենք թէ Սնտուկին վարչութիւնը ի՞նչ ընթացք կը բռնէ յաճախորդին հանդէպ։

Փետ.ին այսինչ Սնտուկին միջոցաւ այսինչ գործարանատէրէն 20,000 պարկ շաքար գնած է 30 ֆր.էն, մինչեւ Հոկտ. 4 յանձնելի։ Սնտուկը պարկ գլուխ 1½ ֆր. կ'առնէ իբր աւանդ։ Եթէ բարձրացում կայ, աղէկ, նոր վաճառումի պէտք չի մնար, իսկ եթէ գիներու վրայ անկում առաջ գայ, Սընտուկի վարչութիւնը կ'ըսէ գնողին,

— Շաքար գնեցիք 30 ֆր.էն, որ այսօր 28 ֆր.ի իջած է, հետեւաբար 2 ֆր.ի տարբերութիւն մը կայ զոր ձեր գործարանատէրը պիտի կորսնցնէ եթէ մերժէք ընդունիլ։ Ուրեմն, իբր երաչխաւորութիւն, տուէք մեզ այս 2 ֆր.ը։

Այս 2 ֆր.ը դարձեալ մարժ է, որ կ'աւելնայ կամ կը պակսի գիներուն երեւէյթներուն համեմատ։ Ցանձնումի պայմանաժամը եկած ատեն եթէ գնողը ի վիճակի է, ապրանքը կ'ընդունի, դրամը կը վճարէ, Սնտուկէն կ'առնէ իր աւանդն ու մարժը և ամէն բան կ'աւարտի։ Եթէ ընդհակառակն գնողը իր յանձնառութիւնը չկատարէ, Սընտուկի վարչութիւնը սապէս կ'ըսէ ի. բրեն,

— Դուք այսինչ գործարանատէրէն շաքար գնեցիք 30 ֆր.ի։ Այժմ գիներ 28 ֆր.է, որով պարկ գլուխ 2 ֆր. կորուստ կը պատճառէք գործարանատէրին։ Ուստի ձեր տուած մարժէն այս 2 ֆր.ը պիտի վճարենք յիշեալ գործարանատէրին։

Գործը այսպէս կը կատարուի և գիներու վրայ օ՛ր քան երկէյներ ալ ըլլան, Հաշուեյարդարութեան Սնտուկը միշտ ի վիճակի կ'ըլլայ փոխադարձ յանձնառութիւնները գործադրել տալու։

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ ԴԱՍԱԳԻՐՔԵՐԸ

Պատկերազարդ Աշխարհագրութիւնք

1. Տարր. Դասընթացք	Գին	2.50
2. Միջին »	»	4.
3. Բարձր. »	»	6.
6. Օտ. Պատմ. (Միջ. և Բարձր.)	»	2.50

Զեղչ % 30 կանխիկ

Կեդրոնատեղի՝ Կ. Պոլիս, Զիւմպիւլիւ խան, Փափազեան Միհրան էֆ.ի գրատունը։ 1—8

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1905 13 Սեպտ. Երեքշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

Յերմակ Առաջին օրեան	37½ 38	փարա
» Երկրորդ »	36½-37	»
Մակարիթ »	33-34	»
Զավտարը »	31-32	»
Սէրթ առաջին, օրեան	38	փ.
» Միջին տեսակ	36½-37	»

Այսօր ժամանեց 13 վագոն ցորեն Ս. Նաստաս։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քրքում Ա. պարկը	73	ղ.
» » Բ. »	70-71	»

ԹՈՒՓ

Օրեան 19 փարա։

ԳԱՐԻ

Քէօսալէնեմ 12 ղրշ. գրիւ

Մէրսին և Բուամիլի 11-11½ ղրշ. գրիւ։

ՎԱՐԺՈՒՀԻ ՄԸ

որ հայերէնէն զատ գիտէ նաեւ ֆրանսերէն և անգլերէն լեզուները, կը փափաքի դաստիարակուհի ըլլալ պատուաւոր տան մը մէջ։ Գոհացուցիչ պայմաններ։ Դիմել Խմբագրատուն։ 2—3

ԿՏՑԱՐԻ (ՊԼԻԹԱՍԱ)

Վ. Ա. ՃՈՒԱԿՍ. ՆՈՒԹԻՒՆԸ

Կտցարը քիչ շատ նմանութիւն ունի լրամարդիին հետ և իր երկարաձիգ կտուցովը ու մարմնական մեծութեամբը միայն կը տարբերի անկէ։

Կտցարը Սեպտեմբերի վերջերը երեւան կ'ելնէ և տամուկ մացառներուն մէջ բնակելով կտուցը հողին մէջ կը մտրճէ և հոնկէ կը քաղէ իր սնունդը։ Շաբաթներով և ամիսներով անշարժ կը մնայ այս վիճակին մէջ մինչեւ ձմեռ։ Որսորդներուն հանած շխրտուքը և որսաշուներուն հետապնդումը հանդիսաւոր կը վրդովեն հէգ կտցարին որ շուտափոթ կը թռչի և որսորդին նշանառութեան զոհ կ'ըլլայ։

Այս թռչունը, իբրեւ համեղ կերակուր, շատ յարգի է Եւրոպացիներուն համար։ Եւրոպացի որսորդ մը երբ մի քանի կտցար սպանէ, անպատճառ խնջոյք մը կը սարքէ իր բարեկամներուն, որոնք մեծ ախորժով կը լափեն հէգ կտցարին իւղոտ միսերը և դիւրաթեք ոսկերոտիքը։

Բայց հետաքրքրաշարժ է յիշեալ թռչունին եղէրը, որ պժգանք կ'ազդէ մեզի։ Նախ թռչունը կտուցէն կը կախեն առանց փետուրները հանելու և 6—10 օր այս վիճակին մէջ կը ձգեն։ Թռչունը կ'սկսի հոտել և փետուրները ինքնին կը թափթփին։ Դալով փորոտիքին ելն., Եւրոպացիները փոխանակ նետելու, ընդհակառակն կը պահեն «սալցա» շինելու համար և այնուհետեւ թռչունը լաւ մը կ'եփեն։ Երբ խորոված թռչունը սեղան բերուի, փորոտիքը ելն., իբր սալցա վրան կը լեցնեն։

Կտցարը գլխաւորապէս Թուրքիոյ մէջ կը գտնուի և Պոլսեցի քանի մը յանձնակատարներ, նկատելով որ կտցարը իր հոտած վիճակին մէջ նախընտրելի է Եւրոպացիներուն համար, սկսած են շտու նոր աղբիւր մը ստեղծել և օտար երկիր զրկել անոնցմէ։ Անցեալ տարի Պոլսոյ զանազան արուարձաններէն 10 հազար կտցար զրկուած է Ֆրանսա, իւրաքանչիւրը 1—1½ ֆր. արժէքով։

Վ. Կ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ՍԻՄՈՆ ՁԷՕՄԼԷԹՃԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1905 13 Սեպտ. Երեքշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

Յերմակ Առաջին օրեան	37½ 38	փարա
» Երկրորդ »	36½-37	»
Մակարիթ »	33-34	»
Զավտարը »	31-32	»
Սէրթ առաջին, օրեան	38	փ.
» Միջին տեսակ	36½-37	»

Այսօր ժամանեց 13 վագոն ցորեն Ս. Նաստաս։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քրքում Ա. պարկը	73	ղ.
» » Բ. »	70-71	»

ԹՈՒՓ

Օրեան 19 փարա։

ԳԱՐԻ

Քէօսալէնեմ 12 ղրշ. գրիւ

Մէրսին և Բուամիլի 11-11½ ղրշ. գրիւ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴՄԸ

Անգլ.-Հայ. Վ. Ց. Ցանրեան բառագրքին ընթիր բդրի վրայ տպուած վառակազմ օրինակները միայն հնացած են. գին 108 դահ. Եւրոպայի համար 23 ֆր. կամ 9 բուպլի. Ամերիկայի 4½ տոլար։ Անկրուոս ուզուած տեղը հասցնել զրատան վրայ է։

Բառ. Հայ-գր. Ե. Տէրմրճիպաշեան որ կը պարունակէ նաեւ յատուկ անունները. քառադնէ 15. նուէրի համար փառակազմ 17½։ Բոսթի ծախքը դրատան վրայ է։

Ընթացք Ընթերցանութեան, ղպրոցի գիրք յօրինեց Զ. Թորոսեան. 6 մաս, լոլորն ալ պատկերազարդ և ընտիր նիւթերով, որոնց 2 մասը մանկապարտեզի և 4 մասն ալ նախակրթարանի համար են։

Մասնաւոր գրացանկ, Մէարէֆի հրամանով տպուած. կը պարունակէ գրբատան պարմանները. մասնաւորապէս շահեկան է ուսուցիչներու եւ դպրոցական վարչութեանց. գին 3 դահ.։ Թղթակիցներ և երկու սեռէ ուսուցիչներ միայն 30 փր.ի փոխ պիտի զրկեն։

Ուսուցիչ եւ ուսուցչուհի, ինչպէս նաեւ վերը նշանակուած գիրքերը ուզողներ պէտք է ուղղակի դիմեն՝

Կեդրոնական Գրատուն Պահէ-Գարբոյ Բասիմ-փաշա Խան. Կ. Պոլիս, առ Զարեհ էֆէնտի Թորոսեան։

9—10

ՌՕՊԷՐԻ ԳՕԼԷՃ

Վարժարանիս յատկիկայ տարեբերձանը կ'սկսի սեպտ. 1/13ին։ Կարգադրութիւններ եղած են վաճառականն ուսումը բաղձացուած կատարելութեամբ աւանդելու համար։ Վարժարանիս մասնաւոր բժիշկը ուսանողներու առողջութեան, մարմնամարզութեան և խաղերուն, ինչպէս նաեւ վարժարանին ընդհանուր առողջապահական վիճակին վրայ կը հսկէ։ Մարմնամարզի նոր և գեղեցիկ մասնաւոր շէնք մը կառուցուած է նորոգապէս, իր մէջ ունենալով մարմնամարզի ամէն անհրաժեշտ գործիքներ, վերջին դրութեանց համաձայն։ Երկու տարիէ ի վեր բացուած է նաեւ փոքր տղոց յատուկ նոր շէնք մը, ուր կ'ընդունուին մինչեւ տասը տարեկան աշակերտներ։

19—25

ՊԱՇՏՕՆ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Առեւտրական հրապարակի վրայ իր պարկեշտութեամբ և փոքրառութեամբ ծանօթ անձնաւորութիւն մը կը փափաքի ֆրանսերէն թղթակցութեան կամ հաշուապահութեան և կամ՝ և է պաշտօն ստանձնել պատուոր հաստատութեան մը մէջ։ Առաջնակարգ երաչխաւորութիւն։ Դիմել Խմբագրատուն։ 10—6

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գեղեցիք Գեղեցկութեան, Առողջութեան եւ Երկայնակեցութեան։ Բրոֆ. Պորտ Լէյնբրա։ Թարգմանեց Անդրէասէնէ, Սամուէլ Գ. Վարժապետեան։ Պոլիս, Տպագրութիւն Ց. Մատթէոսեան, 1905։

Հետաքրքրաշարժ, հրապուրիչ, զրօսալի և ամէն սեռի ու հասակի յոյժ պիտանի գրքոյկ մը 248 երեսներէ բաղկացեալ։ Թղթակազմին գինն է 8 դահ., լաթակազմինը 10 դահ.։ 10է աւելի գնողներու 15 առ հարիւր, և 50է աւելի գնողներու 20 առ հարիւր զեղչ։

Կեդրոնատեղին Ց. Մատթէոսեան Թղթավաճառանոցը, ինչպէս նաեւ Պալենց գրատունը։ 5—10

ՍԱՀԱԿ ԵՒ ՍԱՆՕՐԷՆ

ՊՈՎՀԱՆՆԻՍ Ա. ԳԱՍԱՐԵԱՆ

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿՕՅԱՆ

Բանկալթի — Նշան-Թաշ
Ռուսական հիւանդանոցի փողոցը
թիւ 12 եւ 14

Կը փութամ ծանուցանել թէ վարժարանիս Բրդ Տարեշրջանի վերամուտը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ օգոստոս 16էն և հետեւեալ օրը, Դշ. 1։ օգոստ.ի պիտի սկսին դասախօսութիւնները։

Վարժարանս ունի Մանկապարտեզ և Նախակրթական աղջկանց և մանչերու և Բարձրագոյն Նախակրթական միայն աղջկանց համար։

Կ'ընդունուին թէ՛ ցերեկօթիկ և թէ գիշերօթիկ աշակերտներ և աշակերտուհիներ, ուրոյն շէնքերու մէջ, օդասուն, լուսաւոր և ընդարձակ։

Գիշերօթիկ աշակերտուհիք, պղտսեցի թէ գաւառացի, միշտ և տեւապէս պիտի վայելեն ընտանեկան խնամք և պիտի ընդունին գոհացուցիչ սնունդ։

Կը յայտարարեմ թէ այս կրթական հաստատութիւնը ԱՐՕՐԷՆ և խնամով ծրագրուած ձեռնարկ մըն է և ամէն մէկոց անօրինուած է վարժարանիս խստանամքին յանձնուած աշակերտներն ու աշակերտուհիները հիմնաւոր և հաստատ նախակրթութեամբ և դաստիարակութեամբ զարգացնելու և մասնաւորապէս խնամեալ բարձրագոյն նախակրթութեամբ օժտելու Հայ աղջիկները, յառաջիկային այս բարձրագոյն Նախակրթարանը՝ աղջկանց երկրորդական բարձրագոյն վարժարանի վերածելու դաստատ առաջադրութեամբ։

Ուսանց զանազան ճիւղերու, ինչպէս նաեւ աղջկանց կարի, ձեւի և ասեղնագործութեան համար ընտրուած կարող ուսուցիչներէ զատ, լեզուաց ուսուցումը յանձնուած է Թուրք, Հայ և Եւրոպացի մասնագէտ ուսուցիչներու. Ֆրանսերէն լեզուի համար ի մասնաւորի Բարիզցի կարգ ուսուցչուհի մը, Mlle Rose Bordery, յատկապէս հրաւիրուած է՝ վարժարանիս մէջ մնայուն պաշտօնով։

Կը յուսամ որ թէ պղտսեցի և թէ գաւառացի պատ. ազգայինք պիտի քաջալերեն կրթական այս հաստատութիւնը և կը հրաւիրեմ ազնիւ ծնողքները դիմել Տնօրէնութեան օգոստոս 1էն սկսելով ամէն օր էն օրէ առաջ, վարժարանիս մէջ, ընդունելութեան պայմաններուն և ուսանց ծրագրոյն մանրամասնութեանց տեղեկանալու համար։

Վարժարանս կ'ընդունուին նաեւ ցերեկեայ այցելու աշակերտուհիներ, կարի, ձեւի և ասեղնագործութեան, նոյնպէս նկարչութեան և գործական երաժշտութեան դասուց համար, մասնաւոր պայմաններով։

Հիմնադիր-Տնօրէն
Նիկողոսեան Վարժարանի
Ց. Գ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿՕՅԱՆ

ՍԱՒԻՏԱՐ

30րդ տարեշրջան 1905—1906

Վարժարանս կը վերաբացուի Սեպտեմբեր 5, երկուշաբթի։ Առաջին չաբաթը յատկացուած է կրթական վերաքննութեանց։ Դասուց սկզբնաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ Սեպտ. 13, երեքշաբթի առաւօտ։

Տնօրէնը պատրաստ է այս օրէն ընդունիլ վարժարանին մէջ իրեն դիմող պատուաբերեալ ծնողքները։

Փափաքողք ծրնան տանալ մեզմէ վարժարանիս նորատիպ մանրամասն ցայտագիրը, որմէ կը գտնուի նաեւ Գիպլոմեան գրատան մէջ, Պալատ-Ակի Ճառատէսի, թիւ 12։

Հիմնադիր-Տնօրէն
Ռ. Ց. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

4—4

ԳՐԵՑ
ՕԹԹՕԼԷՆԵՌՈՒ

ՔԱՂԱՔՄԱՆԵՑ
ՍԻՄՈՆ ՁԷՕՄԼԷԹՃԵԱՆ

ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՅՐԱՊԱՏՈՒՄ

ՀԱՅՈՑ ՄԱՐՄԻՆԸ ԵՒ ՆՈՐ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մարմինը մարդուն ամենէն գեղեցիկ, ամենէն զարմանալի գործն է։ Ինչպէս ամէն գեղեցիկ բան, ինչպէս ամէն զարմանալի բան, մարմինը ենթակայ է ապականութեան։ Ինչպէս ամէն գեղեցիկ բան, ինչպէս ամէն զարմանալի բան, մարմինը ենթակայ է մահուան։ Ինչպէս ամէն գեղեցիկ բան, ինչպէս ամէն զարմանալի բան, մարմինը ենթակայ է հիւանդութեան։ Ինչպէս ամէն գեղեցիկ բան, ինչպէս ամէն զարմանալի բան, մարմինը ենթակայ է ...

ՄԱՐՄՆԱՒՈՐ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Ս..

ՊԱՐՈՆԻ ՄԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

— Ինչպէս կարելի է ադ։ Ես կը կարծէի որ կոճակները միլիոնաւոր օրինակներով կը շինուին։

— Ամէն կոճակի համար չէ ձեր բսածը։

Այնպիսի պատճառներու համար զորս պէտք չունիմ թերեւս մեզի մտիկ ընող գործակալին բսելու, արտասահման ճամբորդող բարեկամ մը յատկապէս ինձի համար շինել տուաւ այս զարդարուն կոճակը և նուիրեց ինձի։ Քանդակազարդ գեղեցիկ իսեցիներ են, որոնց կէսը Ժիւլիէդին և միւս կէսը Ռոմէոյին կիսադէմքը կը ներկայացնեն։

—Վէպ մըն է ադ։

—Ինդիր չէ։ Ենթադրեցէք որ գողութեան մը ծրագիրը չինեմ գրաւը չանելու համար։ Եւ որովհետեւ ստիպողական պէտք մը չունիմ, ժամանակի և տեղւոյ մասին ընտրութիւնը խոհեմութեամբ կը կատարեմ և միակ անձի մը հսկողութեան յանձնուած գանձ մը գողնալու կ'աչխատիմ։ Նախ այդ անձը կը նուազեցնեմ և յետոյ կը փութամ կանխամտածուած գողութիւնը կատարելու։ Ենթադրեցէք որ դուրս ելնելու պահուս, քնացած շուն մը, զոր հաշուի առած չէի, կ'արթննայ և կ'սկսի հաչել կատաղօրէն։ Կ'ուզեմ բռնել դայն, բայց վրան կը նետուի և ձեռքս կը խածնէ։ Կոկորդէն կը բռնեմ և կը խեղդեմ։ Իր գալարումներուն մէջ ժաքէդս կը խածնէ և կոճակ մը գետին իյնալով անկիւն մը կը գլորի կ'երթայ։ Շունը վերջապէս լռութեան դատապարտուած է։ Այս միջոցին, ձեր սովորական գողը կը մաքրեմ, և կորսուած կոճակը կը փնտռեմ կը գտնեմ։ Յետոյ զոհին շուանները կը քակեմ, և պատուհանները կը բանամ որպէս զի քլորոֆորմին հոտը երթայ գիշերը։ Եւ արդարեւ առաւուն ոտրին միակ հետքերը պիտի ըլլային խղդուած շունը և ստակին անհետացումը։

—Բացատրելը դիւրին է, բայց ընելը դժուար։ Ըսէք տեսնեմ, եթէ դուք Բէդինկիլին տեղը ըլլայիք, պիտի կրնայիք ձեր մաքի ներկայութիւնը պահել և գտնել կորսուած կոճակը որ իր ձերբակալմանը պատճառ եղաւ։

—Կարելի է որ իրաւունք ունենաք վասն զի եթէ Բէդինկիլի տեղը ըլլայի, թերեւս պէտքէն մտուելով անոր պէս ընէի։ Սակայն կը կարծեմ որ այնպիսի գողութիւն մը պիտի չծրագրեմ բնաւ, անհարկի վարկեան մը ընտրելով, ինչպէս որ ըրաւ անիկա։ Նաեւ այն տեսակ կոճակ մը պիտի չառնեմ վրաս։ Բայց, ինչպէս ըսի արդէն, Մր. Պէրնս արուեստագիտական բան մը չրաւ այս գործին մէջ։ Կոճակը հին դրամ մըն էր։ Մր. Պէրնս հնութեանց վաճառականներուն դիմեց և այս դրամը Բէդինկիլին ծախող մարդը գտաւ։ Մնացեալը դիւրին է։

—Է՛հ, համեստ չէք։ Վստահ եմ որ ձեր ունայնամտութեան շնորհիւ գրաւը պիտի չահիմ։ Գիշեր բարի։

— Գիշեր լոյս բարի, ծերուկս։ Դուք հազար տօլարը չահելուն վրայ երաշխաւոր տեսէք։ Բուն չահողը ե՛ս պիտի ըլլամ։

Բնանալը հիմակ այլ եւս անկարելի էր Մր. Պէրնսի համար։ Հետաքրքրութիւնը արթնցած էր այս նորօրինակ խօսակցութենէն և որոշած էր ձեռք անցընել այն մարդը որ կը համարձակէր գրաւ բռնել գործակալի իր կարողութիւնը կասկածի տակ ձգելու համար։ Ամսուան մը միջոցին աչքէ պիտի չհեռացնէ՛ր այս մարդը, և հաճոյք կ'զգար մտածելով որ թոյլ պիտի տար անոր գողութիւնը գործելու, և յետոյ պիտի ձերբակալէր դայն անչշուկ։

Հաւատացաւ խնամքով և լռութեամբ, անկողնէն իջաւ, դէմի խցիկը եկաւ թիւ 8 վակոնը դիտելու համար և որոշեց մինչեւ լոյս արթուն կենալ։

— Բնաւ պիտի չզարմանամ եթէ այս խորամանկ մարդը նոյն իսկ այս գիշեր գողութիւն ընէ։ Կը յուսամ և մինչեւ որ գողութիւնը չընէ, պիտի չքնանամ։

Բ.

ՅԱՆԴՈՒԻԳՆ ԴՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Կառախումբը Սգէմֆօրտ հասնելու վրայ էր և Մր. Պէրնս իր նստած վագոնին պատուհանէն կը վայելէր բնութիւնը